

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ VE KARIYER DANIŞMANLIĞI PROGRAMI

İLETİŞİM FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KARIYER BEKLENTİLERİ İLE GERÇEK
İŞ DENEYİMLERİ ARASINDAKİ UYUM: ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM
FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Esin CENGİZ

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ VE KARİYER DANIŞMANLIĞI PROGRAMI

İLETİŞİM FAKÜLTESİ MEZUNLARININ KARİYER BEKLENTİLERİ İLE GERÇEK
İŞ DENEYİMLERİ ARASINDAKİ UYUM: ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM
FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Esin CENGİZ

Proje Danışmanı
Prof. Dr. Metin PİŞKİN

Ankara, 2026

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Danışmanlığı Anabilim Dalı 24944516 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Esin Cengiz'in "İletişim Fakültesi Mezunlarının Kariyer Beklentileri ile Gerçek İş Deneyimleri Arasındaki Uyum: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Örneği" adlı (The Alignment Between The Career Expectations Of Communication Faculty Graduates And Their Actual Work Experiences) tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

Bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

20.02.2026

Prof. Dr. Metin PİŞKİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Prof. Dr. Metin PİŞKİN danışmanlığında hazırladığım “İletişim Fakültesi Mezunlarının Kariyer Beklentileri ile Gerçek İş Deneyimleri Arasındaki Uyum: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Örneği (Ankara, 2026)” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toparlanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

20.02.2026

Esin CENGİZ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem.....	1
1.2 Amaç.....	2
1.3. Önem	2
1.4. Sınırlılıklar.....	3
1.5. Tanımlar	3
BÖLÜM 2	4
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	4
2.1. Kariyer ve Kariyer Gelişimi	4
BÖLÜM 3	9
YÖNTEM	9
3.1. Araştırma Modeli.....	9
3.2. Çalışma Grubu	9
3.3. Veri Toplama Araçları	10
3.4. Veri Toplama Süreci.....	10
3.5. Verilerin Analizi	11
BÖLÜM 4.....	12
BULGULAR	12
4.1. Görüme Soruları ve Katılımcı Cevapları	12
4.1.1 İletişim alanını (fakültesi) seçme nedeniniz nedir?	12
4.1.2. Bu alanı (fakülteyi) isteyerek mi seçtiniz?.....	15
4.1.3. İletişim fakültesine başlarken kariyer hedefleriniz nelerdi?	16
4.1.4. Üniversite yıllarında kendinizi hangi pozisyonda veya sektörde hayal ediyordunuz?	17

4.1.5. Aldığınız eğitimin sizi iş hayatına ne kadar hazırladığını düşünüyorsunuz?.....	19
4.1.6. Eğitim hayatınızda okuduğunuz bölümle alakalı veya bölümünüz dışında herhangi bir yerde çalıştınız mı?	22
4.1.7. Mezun olduktan sonra ne kadar sürede iş buldunuz?	24
4.1.8. İşinize nasıl girdiniz (referans, ilan, staj)?	26
4.1.9. Mezun olduktan sonra hayal ettiğiniz o işe girebildiniz mi?	27
4.1.10. İlk İş deneyiminiz beklentilerinizi ne ölçüde karşıladı?	30
4.1.11. Mevcut çalıştığınız pozisyon, kariyer beklenti ve hedeflerinize ne kadar uyumlu?.....	32
4.1.12. Bugün kariyerinizden memnun musunuz?.....	34
4.1.13. İletişim fakültesi mezunu olmanın iş bulma sürecine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?	36
4.1.14. İletişim fakültesi öğrencilerine ne gibi tavsiyeler verebilirsiniz?	40
BÖLÜM 5.....	44
SONUÇ VE ÖNERİLER	44
KAYNAKÇA.....	46
ÖZET	48
ABSTRACT	49

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Üniversite mezunlarının eğitim süreçlerinde edindikleri bilgi, beceri ve kariyer beklentileri ile mezuniyet sonrası iş yaşamına geçiş süreçleri arasındaki uyum kariyer planlama ve istihdam süreçleri açısından belirleyici bir unsur haline gelmektedir.

Özellikle iletişim fakültelerinde verilen eğitimin *eğitim-istihdam ilişkisi* bağlamında incelenmesi, bölümlerden mezun olan bireylerin sektörel beklentiler ile beceri gereksinimleri arasındaki uyumu anlamak için önemlidir (Bulut ve Hacısalihoğlu, 2020).

Benzer şekilde, iletişim Fakültesi müfredatlarının medya sektöründeki nitelik talebini karşılayıp karşılamadığı üzerine yapılan bir başka araştırma, müfredat içeriklerinin sektörde aranılan beceri ve teknolojik yeterliliklerle tam örtüşmediğini göstermiştir; bu durum mezunların beklentileri ile realite arasındaki bir uyum sorunu olduğuna işaret etmektedir (Üçler ve Büyükçelikok, 2021).

Bu bağlamda, iletişim Fakültesi mezunlarının kariyer beklentileri ile mezuniyet sonrası gerçek iş deneyimleri arasındaki uyumun incelenmesi bireylerin kariyer gelişim süreçlerini anlamak açısından önemli bir araştırma konusudur.

1.1 Problem

Üniversite öğrencilerinin eğitim sürecinde kariyer beklentileri ile mezuniyet sonrası gerçek iş yaşamları arasındaki uyum konusu, hem eğitimsel hem de toplumsal etkisini anlamada önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik çalışmalar, üniversite öğrencilerinin iş gücü piyasasına ilişkin beklentileri ile mezuniyet sonrası deneyimleri arasında belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır; mezunların beklentilerinin gerçekleşmediğini göstermektedir (Yaşar ve Öztürk, 2023). Bu durum mezunların iş yaşamında beklentilerini karşılayamamalarına ve kariyer planlamalarında belirsizliklere yol açabilmektedir.

İletişim Fakültesi mezunlarının eğitim süreleri boyunca kariyer umuları, beklentileri ile mezuniyet sonrası yaşadıkları iş deneyimleri arasındaki uyumun, mezunların öznel deneyimleri temelinde nitel yaklaşımla incelendiği çalışmaların sayısı sınırlıdır.

Bu çalışma, iletişim fakültesi mezunlarının üniversite eğitimleri boyunca kariyer beklentileri ile mezuniyet sonrası iş yaşamındaki deneyimlerinin nasıl örtüştüğü veya ayrıştığını, mezunların kendi anlatıları üzerinden daha derinlemesine araştırılması gereken önemli bir sorun olarak çıkmaktadır.

1.2 Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, iletişim fakültesi mezunlarının eğitim süreçlerinde kariyer beklentileri ile mezuniyet sonrası yaşadıkları gerçek iş deneyimleri arasındaki uyumu katılımcı perspektifinden ortaya koymaktır. Araştırma, mezun öğrencilerin eğitim sürecindeki kariyer umuları ile mezuniyet sonrası iş deneyimleri konularını derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir. Bu anlamda çalışma, iletişim fakültesi mezunlarının kariyer tatmini ve gelişim süreçlerine ilişkin özgün ve kapsamlı bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, katılımcıların deneyimlerini ve gelişim süreçlerini ortaya koymaya yönelik olarak aşağıda araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. İletişim Fakültesi mezunları, eğitim süreçlerindeki kariyer beklentilerini nasıl tanımlamaktadır?
2. Mezuniyet sonrası gerçek iş deneyimi süreci mezunlar tarafından nasıl deneyimlendi?
3. Mezunların kariyer umuları ile gerçek iş deneyimleri arasında nasıl bir uyum ya da uyumsuzluk bulunmaktadır?
4. Mezunlar, yaşadıkları uyum ya da uyumsuzluğu hangi faktörlerle açıklamaktadır?

1.3. Önem

Mevcut literatürde iletişim fakültesi mezunlarının medya ve iletişim sektörüne yönelik kariyer beklentileriyle ilgili çalışmalar bulunmakla birlikte, mezunlarının beklentilerinin iş deneyimiyle ne ölçüde örtüştüğüne ilişkin nitel çalışmalar sınırlı sayıdadır. İletişim fakültesi öğrencilerin eğitim sürecinde medya-emek piyasasına dönük eğitim-istihdam ilişkisi bağlamında incelenen çalışmalar olsa da mezuniyet sonrası kariyer beklentilerin gerçek iş deneyimleriyle uyumunu nitel yöntem yaklaşımıyla derinlemesine analiz eden çalışmalar yeterli değildir. Bu doğrultuda, nitel

bir perspektifle mezun deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi, İletişim Fakültesi öğrencilerinin kariyer yolculuğuna katkısını daha net ortaya koyabilir.

Mezunların beklenti-gerçeklik uyumuna ilişkin deneyimlerinden elde edilen bulgular, kariyer planlaması yapan öğrenciler ile yeni mezunlara, beklentilerini daha gerçekçi bir zeminde değerlendirmeleri konusunda önemli katkılar sağlayacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma aşağıdaki sınırlılıklar çerçevesinde yürütülmüştür:

- Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi ile yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilip, on katılımcı ile sınırlı tutulmuştur.
- Çalışma grubunu yalnızca Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunları oluşturmuştur.
- Bu çalışmada elde edilen veriler, kişisel deneyimlerine dayanmaktadır.

1.5. Tanımlar

Bu bölümde, araştırmada sıkça kullanılan temel kavramlara ilişkin tanımlara yer verilmiştir:

Kariyer, Kariyer Hedefi, Kariyer Uyumu, İş Deneyimi.

Kariyer: Kişilerin aldıkları eğitime ek olarak iş yaşamları boyunca yaptıkları işler, çalıştıkları pozisyonlar ve deneyimler olarak tanımlanır.

Kariyer Hedefi: Kişinin eğitim süreci ve kişisel hedefleri doğrultusunda çalışma hayatını ilerleyen dönemlerinde neler yapmak istediği veya kendisini nerede gördüğüdür.

Kariyer Uyumu: Kişinin kariyer sürecinde karşılaştığı güçlükler ve değişimlere uyum sağlayabilme, bu süreçte yeni roller üstlenebilme ve ortaya çıkan durumlara etkili şekilde uyum gösterebilme becerisi olarak ifade edilmektedir (Savickas, 1999).

İş Deneyimi: Kişinin iş yaşamında edindiği bilgiler, tecrübeler, görevler ile mesleki yaşantılarına ilişkin deneyimlerin tümü.

Kariyer Tatmini: Bireylerin kariyerlerinden duydukları memnuniyet.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, kariyer ile iletişim fakültesi mezunlarının kariyer beklentileri, eğitim-istihdam uyumu, iletişim eğitimine ilgili bilgilere yer verilecektir.

2.1. Kariyer ve Kariyer Gelişimi

Kariyer, bireyin çalışma yaşamı boyunca belirli bir meslek alanında sistemli ve sürekli bir biçimde, ilerlemesi, bu süreçte bilgi, beceri ve deneyim kazanması olarak tanımlanabilir (Aytaç, 1997). İş yaşamında bireylerin kariyer yapma ve pozisyonlarını yükseltme yönündeki eğilimleri, tarihsel süreç boyunca var olmuş ve günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bu durum, büyük ölçüde insan doğasının gelişme ve başarıma arzusu ile ilişkilendirilmektedir. Kariyer seçimi ve kariyer sürecinin şekillenmesinde ise bireyi etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler, bireyin kişilik gelişiminde rol oynayan duygu, düşünce ve başarılar gibi içsel etkenlerin yanı sıra; aile yapısı, sosyal çevre, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik koşullar gibi dışsal unsurları da kapsamaktadır (Gündüz, 2010:134).

Bireylerin kariyerlerini geliştirme uğraşları, örgütlerde mal ve hizmet üretiminin nicelik ve niteliğinde artışa katkı sağlamakta; enerji kaynaklarının daha verimli kullanılmasına ve örgüt içi ilişkilerin olumlu yönde gelişmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, çalışanların bilgi ve yetkinlik düzeyleri yükselmekte, motivasyonları artmakta, mesleki gelişimleri daha sürdürülebilir hâle gelmekte ve iş doyumları önemli ölçüde artış göstermektedir (Gündüz, 2010:134-136).

2.2. Kariyer Beklentisi

Kariyer beklentisi, bireyin mezuniyet sonrası iş yaşamına ilişkin hedeflerini, umutlarını ve öngörülerini ifade etmektedir (Yüksel, 2012). Kariyer beklentileri, bireyin eğitim süreci boyunca geliştirdiği ve gelecekteki mesleki yaşamına yön veren bir yapı olarak tanımlanabilir. Bu beklentiler, bireyin kişisel ilgi alanları, aldığı eğitimin niteliği ve işgücü piyasasına ilişkin algıları doğrultusunda şekillenmektedir.

İletişim fakültesi öğrencilerinin kariyer beklentiler çoğunlukla medya, gazetecilik, halkla ilişkiler ve reklamcılık gibi alanlarda çalışma yönünde oluşturmaktadır. Ancak literatürde, bu beklentilerin çoğu zaman idealize edilmiş olduğu

ve mezuniyet sonrası iş piyasasının gerçek koşullarıyla tam olarak örtüşmediği belirtilmektedir (Bulut & Hacısalihoğlu, 2020).

2.3. Kariyer Tatmini

Kariyer tatmini, kişinin işinde gösterdiği başarı, geliştirdiği beceriler ve elde ettiği gelir gibi hususlardaki genel değerlendirmesine ilişkin bir kavramdır (Güneş & Ataç, 2022). Burada kastedilen, belirli bir işe ilişkin kesitsel bir değerlendirmeden çok, kişinin kariyeri boyunca elde ettiği deneyimlerinden ne derece memnuniyet duyduğu ile ilgili boylamsal bir değerlendirmedir (Erdoğan vd., 2012). Kariyer tatmininin, bu değerlendirmenin olumlu olması, yani kişinin genel bir memnuniyet duyması ölçüsünde yüksek olduğu söylenebilir. Özetle, kariyer tatmini, kişinin kariyer hedeflerine ulaşma derecesine ilişkin genel algısının ne derece olumlu olduğunu ifade etmektedir (Yüksel, 2005).

2.4. Kariyer Uyumluluğu ve Umut:

Super ve Knasel, 1981 yılında kariyer uyumluluğunu, bireyin "değişen iş ortamları ve çalışma şartlarına uyum sağlayabilme hazırlığı olarak tanımlamışlardır (Hartung vd., 2008). Savickas ise 1997 yılında kariyer olgunluğu kavramı yerine kariyer uyumluluğu kavramını kullanmayı tercih etmiş ve bu kavramı, bir bireyin mevcut ya da ileride karşılaşılabileceği mesleki gelişim görevleri, kariyer geçişleri ile çalışma hayatında yaşanan küçük veya büyük zorluklarla baş edebilmesini sağlayan psikososyal kaynaklar bütünü olarak açıklamıştır (Savickas, 1997). Kariyer uyumluluğuna ilişkin çalışmalar incelendiğinde, bu kavramın kişilik özellikleri, geleceğe yönelik yönelim ve olumlu psikolojik özelliklerle olan ilişkilerinin son yıllarda yoğun biçimde ele alındığı görülmektedir (Şeker & Çapri, 2023).

Umut, bireyin ulaşmak istediği hedefler hakkındaki düşünce süreçleri ile bu hedeflere ulaşmak için sahip olduğu motivasyon ve istekliliği ifade eden bir kavramdır (Şeker & Çapri, 2023). Umut, kariyer gelişimi ve başarısını destekleyen önemli psikolojik kaynaklardan biridir (Hirschi, 2014; O'Brien, 2003). Niles (2011) tarafından geliştirilen umut temelli kariyer gelişim modeli, umudun kariyer gelişim süreci üzerindeki etkisine ilişkin önemli argümanlar ortaya koymaktadır. Bu model göre umut, bireyin kendini tanıması, hedef belirlemesi ve kariyer planları yapması vb. kariyer gelişim sürecinde oldukça önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Şeker &

Çapri, 2023). Savickas ve Porfeli (2012) de, umudun kariyer uyumluluğu boyutları ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Alan yazın incelendiğinde, umut faktörünün kariyer uyumluluğu ile ilişkisini ve umudun kariyer uyumluluğunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgusunu ortaya koyan çalışmaların (Büyükgöze-Kavas, 2016; Çelik, 2020; Othman vd., 2018) bunun yanı sıra; umudun kariyer uyumluluğu ile ilişkili değişkenler arasında aracılık rolünü üstlendiği birçok çalışma yer almaktadır (Şeker & Çapri, 2023).

2.4.1. İletişim Eğitimi ve Mezunların Sektörel Beklentileri

İletişim fakültesi öğrencilerinin medya emek piyasasına dönük algı ve beklentileri genç kuşağın yalnızca kendi mesleki uygulamalarına ve kariyer geleceklerine dönük değerlendirmelerini değil, aynı zamanda mevcut toplumsal yapının geneline ilişkin önemli göstergeleri de barındırmaktadır (Bulut & Hacısalihoğlu, 2020).

Medya emek piyasasına ilişkin algı ve beklentiler, günümüzde medyanın toplumsal rolü, medya endüstrisinin yapısal özellikleri, iletişim eğitiminin sınırları ve medyada çalışma ilişkileri gibi alanların kesişim noktasında ortaya çıkmaktadır (Bulut & Hacısalihoğlu, 2020).

Çalışma bulguları, öğrencilerin eğitim aldıkları alanda çalışmaya istekli oldukları ancak bu alanda istihdam edilme konusunda umutsuzluk yaşadıklarını işaret etmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin büyük bir bölümü, sektörde çalışma koşullarının kötü ve ücretlerin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Mesleki yeterliliklere ilişkin kanaatleri ise sektörde teknik becerilerin ön planda olduğu ancak mesleğin niteliğini artırmak için entelektüel donanımın da gerekli olduğu yönündedir (Bulut & Hacısalihoğlu, 2020).

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu iletişim fakültesi mezunu olmanın değersizleştiğini düşünmesine rağmen buna karşın yine de bu alanda çalışabilmek için eğitim almanın gerekli olduğunu belirtmektedir. Buna paralel olarak öğrencilerin çoğunda, aldıkları eğitimle mezun olduktan sonra bir meslek sahibi olacakları inancı hâkimdir. Benzer şekilde, öğrencilerin çoğu eğitimini aldıkları alanda yapacakları işin topluma fayda sağlayacağını düşünmekte ancak bu mesleğin toplum nezdinde yeteri kadar saygınlığa sahip olup olmayacağı konusunda kararsız kalmaktadır (Bulut & Hacısalihoğlu, 2020).

2.4.2. İletişim Fakültesi Sayılarındaki Artış ve Sektörel Beklentiler

Üniversitelerde iletişim fakültelerinin sayısı niceliksel olarak giderek artmaktadır. Devlet üniversitelerinin yanı sıra, bünyesinde iletişim fakültelerine bağlı bölümler barındıran vakıf üniversitelerinin sayısında da artış görülmektedir. (Üçler & Büyükçelikok, 2021). İletişim fakültelerinin sayısı ile paralel olarak alandan mezun olan öğrenci sayısı da artmaktadır. Bu durum, sektörde hem nicelik hem de nitelik açısından istihdam sorununu ortaya çıkarmaktadır. Yaşanan teknolojik gelişmeler birçok sektörü etkilediği gibi medya sektörünün yapısını ve çalışma biçimlerini de değiştirerek etkilemiştir. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte sektörün mezun öğrencilerden beklenen nitelikler ile istenilen bilgi ve beceri düzeyi değişmiştir. Alan mezunlarının yalnızca haber üretimi, yazı dili, kurumsal iletişim vb. alan bilgisine sahip olmaları istihdam için yeterli görülmemektedir. Bunun yanında iletişim fakültesi mezunlarının aktif sosyal medya, dijital medya, dijital pazarlama odaklı dijital teknolojileri kullanabilme yeteneğine, sektör niteliklerini karşılayacak bilgi birikimi ve donanımına sahip olması beklenmektedir (Üçler & Büyükçelikok, 2021).

Akademide bir iletişimci, eleştirel düşünebilen ve problem çözebilen, sosyal sorumluluk bilincine sahip, insan haklarına saygılı, etik değerler çerçevesinde hareket edebilecek birey olmalıdır. Bu yetkinliklerin büyük ölçüde kuramsal eğitim yoluyla kazandırılması mümkündür. Buna karşın sektör ise; mezunlardan farklı alanlarda, özellikle dijital anlamda uzmanlaşmalarını beklemektedir. Bu durum, iletişim fakültesi öğrencilerinin, bölümlerinin müfredatlarında yer alan kuramsal ağırlık ders içerikleriyle mezun olmalarına ve sektörel beklentilerin belirli bir kısmını karşılamada yetersiz kalmalarına sebep olmaktadır. Bu yetersizlik nedeniyle medya sektöründe en az iletişim fakültesi mezunları kadar farklı pek çok alan mezunu da istihdam edilmektedir (Üçler & Büyükçelikok, 2021).

İletişim Fakültesi mezunlarının kendi uzmanlık alanlarına yönelik sektörlerde, farklı bölüm mezunlarına ihtiyaç duyulmadan istihdam edilebilmesinin, müfredatların teknolojik ve dijital beceriler temelinde yeniden yapılandırılmasıyla mümkün olabileceği öngörülmektedir (Üçler & Büyükçelikok, 2021).

Sektör beklentilerini karşılayabilecek nitelikte müfredatların hazırlanması ve mezunların kendi alanlarında istihdamlarının kolaylaştırılmasına yönelik olarak müfredat ve ders içeriklerinin beklentilere uygun ve günceli yakalayan bir şekilde

güncel tutulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Fakat sürekli olarak müfredatları güncellemek hem belirli bir iş yükünün artmasına hem de farklı uzmanlık alanlarına sahip öğretim elemanlarına duyulan ihtiyacın artması gibi farklı sonuçlara neden olabilecek bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, iletişim fakültesi müfredatlarını, mezunların istihdam sorununu gidermek adına müfredatlarını güncel tutma zorunluluğu veya üniversitelerin kuramsal ve teorik ders içerikleriyle sektör beklentileri karşılama yeterliliğinin iyileştirilmesi gibi farklı sorular ve araştırma alanları ortaya çıkmaktadır (Üçler & Büyükçelikkok, 2021).

2.4.3. İletişim Eğitimi ve İletişim Akademisyenleri

İletişim eğitimin pek çok eleştiriye açık doğası, son yıllarda yoğun bir şekilde tartışılmakta ve bu fakülteler hem sektör hem de öğrencileri tarafından kıyasıya eleştirilmektedir. İletişim dışındaki disiplinlerden gelen öğretim elemanlarının yetkinliği ve bu alana yatkınlığı önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (Arık & Bayram).

Yeni açılan fakültelerin ihtiyaçları göz önüne getirildiğinde, farklı disiplinlerden destek almak kaçınılmaz görülmektedir; ancak bu gereksinimin nasıl bir eğitim standardı sağladığı mutlaka tartışılmalıdır. Sektör tarafından iletişim pratiklerine olan mesafeleriyle eleştirilen fakülteler, bu sorunun aşılması noktasında da acilen gerçekçi önlemler almak zorundadır. Sık sık yapılan “teorik mi, pratik mi” eğitim modeli tartışmalarıyla vakit kaybetmek yerine, teorisiz pratik, pratiksiz teori olmayacağı gerçeğinden hareketle, her iki alanda da yetkinleşmeyi hedefleyen bir standardın tutturulması da yaşamsal önemdedir. Dolayısıyla hem pratik hem deteorik noksanlıklarıyla eleştirilen fakülteler, her iki alanda da evrensel standartların peşinde gitmelidir. Aynı şekilde yabancı dil problemi de gündeme alınmalı ve bu konuda mesafe alıcı önlemler devreye sokulmalıdır (Arık & Bayram).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama süreçleri ve kullanılan araçlar ile çalışma grubuna ilişkin bilgiler sunulmuş, ayrıca çalışma grubunda yer alan katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, bireylerin kendi anlatıları ve deneyimleri üzerinden derinlemesine incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin demografik veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Mezun Olunan Bölüm	Mezuniyet Yılı	Çalışma Durumu	Şu Anki İş Pozisyonu
1	Erkek	37	Radio Televizyon ve Sinema	2016	Çalışıyor	Organizasyon Şirket Sahibi
2	Erkek	29	Radio Televizyon ve Sinema	2024	Çalışıyor	Sinema Alanında Freelance
3	Erkek	61	Radio Televizyon Sinema	1989	Çalışıyor	Şube Müdürü
4	Kadın	47	Radio Televizyon ve Sinema	2000	Çalışıyor	Dış Ticaret Uzmanı
5	Kadın	55	Gazetecilik	1991	Emekli	Emekli
6	Erkek	37	Radio Televizyon Sinema	2017	Çalışıyor	İçişleri Bakanlığı İl Planlama Uzm. Yrd.
7	Erkek	33	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2014	Çalışıyor	Arş. Gör. Dr.
8	Kadın	34	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2014	Çalışıyor	Kurumsal İletişim Uzmanı
9	Kadın	30	Radio Televizyon ve Sinema	2019	Çalışıyor	Video-Kamera Çekim Şirketi Sahibi
10	Kadın	38	Gazetecilik	2013	Çalışıyor	Freelance Tasarım-İçerik Editörü

Bu araştırmanın çalışma grubunu, iletişim fakültesi mezunu ve mezuniyet sonrasında aktif olarak iş yaşamında yer alan, yaşları 29 ile 60 arasında değişen farklı iş alanlarında ve pozisyonlarda çalışan 5 kadın 5 erkek toplam 10 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş, mezuniyet yılı, bölümü, çalıştıkları iş pozisyonu bakımından çeşitlilik göstermesi, iletişim fakültesi öğrencilerine ve mezunlarına ilişkin farklı bakış açılarına ulaşılmasına olanak tanımıştır. Bu bağlamda çalışma grubu, araştırma konusu açısından anlamlı ve zengin veri üretimine katkı sağlayacak nitelikte oluşturulmuştur. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Grubun yaş ortalaması 40,1 olup en yaşlı katılımcı 61, en geç katılımcı ise 29 yaşındadır. Farklı pozisyonlarda çalışan katılımcıların %90’ı aktif olarak çalışmakta olup, %10’u ise emeklidir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formunda yer alan sorular, katılımcıların eğitim sürecindeki kariyer beklentileri, mezuniyet sonrası iş yaşamına geçiş deneyimleri ile mevcut iş deneyimlerine ilişkin alanları kapsamaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunlarıyla gerçekleştirilen yüz yüze yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmış ve alan uzmanı olan proje danışmanı Sayın Prof. Dr. Metin Pişkin’in onayıyla son şekline kavuşturulmuştur. Görüşme formu; (1) demografik bilgiler, (2) katılımcıların beklentileri ve deneyimleri ile (3) karşılaşılan sorunlara ilişkin geliştirilen stratejiler ve çözüm önerileri olmak üzere üç ana temaya dayanmaktadır. Sorular, katılımcıların hem öğrencilik yıllarında kariyer beklentileri hem de kariyer seçme süreçlerini nasıl deneyimlediklerini anlamaya yönelik olarak yapılandırılmıştır.

Veri toplama süreci, karşılıklı rıza üzerine gönüllülük esasına dayanarak yapılmıştır. Katılımcıların tercihinine bağlı olarak çevrimiçi ortamda veya yüz yüze gerçekleştirilmiş, her bir görüşme yaklaşık 30 ile 60 dakika aralığında sürmüştür. Katılımcılara görüşme öncesinde görüşmenin amacı ve görüşmenin Kişisel Verilerin Koruma Kanunu gereği kimlik bilgilerinin başka yerde açıklanmayacağı bilgisi

verilmiştir. Ayrıca katılımcılara, izinleri ile alınan ses kayıtlarının çözümlenerek yazılı hale getirilmesi sonrasında silineceği bilgisi verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada toplanan veriler *betimsel analiz tekniği* ile değerlendirilmiştir. Bu süreçte öncelikle kayıtlar yazılı metne dönüştürülüp, ardından araştırmanın amacı ve görüşme soruları doğrultusunda dikkatlice okunmuştur. Elde edilen veriler, kodlanıp benzer kodlar gruplandırılıp temalar oluşturulmuştur.

Verilerin analizi sürecinde katılımcı görüşleri, bulgular bölümünde katılımcı kodları (K1, K2, K3 vb.) kullanılarak doğrudan alıntılarla sunulmuştur. Böylelikle elde edilen verilerin geçerliliği arttırılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde, katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ve sonuçlar paylaşılacaktır.

4.1. Görüme Soruları ve Katılımcı Cevapları

4.1.1 İletişim alanını (fakültesi) seçme nedeniniz nedir?

Katılımcı 1: *Aslında hedefim tamamen bir bölüme yerleşmekti. İlef'i yazdım ve kazandım. Üniversitede ilk günüm amfi Tika basa doluydu. Sağımdan birisi Marksist görüşe göre bilmem ne sordu. Solumdaki pozitivizme göre, öbürü bir şeye göre. Bir baktım ben nereye geldim dedim. Burası iletişim fakültesi falan değil, burası başka bir yer falan dedim. Şöyle bir şok oldum. Şok derken gazetecilik adına yani. Ben elimize bir şey alacağız gideceğiz, röportaj yapacağız diye düşünmüştüm. Hoşuma gitmedi, bıraktım. Hoşuma gitmedi derken bana göre bir yer değil burası dedim. Ondan sonra Çukurova Üniversitesine gittim. Oraya gittiğim zaman İlef 'in değerini anladım. Bizim oradaki olayımız yani Ankara İletişim İlef 'in olayı, tamamen eleştirel bakmak. Sadece eğitim anlamında değil, her olaya eleştirel bakmak. Bu olay bende çok büyük bir farkındalık yarattı. Daha sonra Ankara İlef'i tekrar yazdım ve kazandım.*

Katılımcı 2: *Ben sinema bölümü seçecektim. O yüzden iletişim fakültesine girdim. Ankara Üniversitesi İlef sektöründe ismi olan bir fakülteydi. O yüzden İlef'i seçtim.*

Katılımcı 3: *Müzikle çok ilgiliydim özellikle. Müzik dinlemeyi de, müzikle ilgili birtakım amatörce programlar yapmayı da çok seviyordum. Müzik derneklerine üyeydim. Ta o zamanlar Hey dergisini sürekli haftalık takip ederdim. Dolayısıyla müziğe olan ilgim beni İletişim Fakültesine yöneldi.*

Katılımcı 4: *Babamın bir kamerası vardı. Babamla bir yerlere gittiğimizde, bir çekimler yaptığımızda hep beni kameranın başına oturtur. Hadi bakayım devam etsen çekmeye derdi. O yüzden benim kamera bilgim vardı. Lise döneminde de kız arkadaşlarımla beraber dedik ki ya biz bir dönem ödevi alalım bu dönem ödevinde de gidelim, okullarla falan bağlantı kuralım, öğrencilerle röportajlar yapalım. Bunun altında şu var, Can DüNDAR. Çünkü Can DüNDAR'a aşıktık, çok hayrandık. Öyle bir hayalle ben dedim ben babamın kamerasını alırım, gideriz dedim okullardan izin alırız,*

röportaj ve çekim yaparız. Yaptık ve daha sonra gittik o kaseti Can Dünder'a kendi elimizle verdik, çok beğendi. Öyle işte. Hocalarıma radyo, televizyon böyle bir meslek yok mu ben çok sevdim bunu dedim. Dediler ki iletişim fakültesi var. Ben o zamana kadar hiç bilmiyordum açıkçası. Seçtim, ilk tercih Ankara iletişimi koydum ve kazandım.

Katılımcı 5: *Ben daha farklı bölümler alanlar düşünüyordum. İletişim Fakültesi o zamanlar Basın Yayın Yüksekokulu'ydü basın yayını okumak çok aklımda yoktu ama üniversiteye hazırlık için gittiğim dershanedeki Türkçe öğretmenim hep şey derdi, senin Türkçen kendini ifade etme şeklin çok güzel, bence basın yayını da düşün. Biraz yönlendirmesiyle aslında tercihlerimin arasında birkaç tane Basın Yayın Yüksekokulu yazmıştım. Yani çok böyle isteyerek ben basın yayını okuyayım, gazeteci olayım, radyo-televizyonla uğraşayım gibi bir şeyim yoktu. Tercihim yoktu o dönemde açıkçası. Tercihlerime yazdım, kazandım ve böyle düşünerek başladım.*

Katılımcı 6: *Ben İletişim Fakültesine başlamadan önce üç tane üniversite bıraktım. Üçü de İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesiydi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun olduktan sonra kamuda yapacağım işler ilgimi çekmediği için son anda 2012 yılında direksiyonu iletişim fakültesi radyo, televizyon sinema bölümüne kırdım. Radyo televizyon ve sinema bölümünü tercih etme nedenimde film çekme hayalim vardı. O yüzden öyle bir tercihte bulundum.*

Katılımcı 7: *İnsanları aslında ikna etme kabiliyetimin yüksek olduğu kanaatini paylaşıyordum. Yani bu kanaatini şöyle paylaşıyordum. Çok sübjektif bir noktadan bakacağım. Lisede o sosyalleşme pratiklerinde, arkadaş ortamlarında genellikle öncü olan bendim. İnsanları böyle organize eden, örgütleyen, sosyalleşen. Sonra bu retoriğimin kuvvetli olduğu kanaati bende uyandı. Ve hocalarım da bunu destekledi. Zaten sözelci olduğum için de aslında iki alanım vardı. Ya öğretmen olacaktım ya da iletişim alanında olacaktım. Ailemin birçok mensubu öğretmendi. Ablam, teyzemler. Öğretmenlik mesleği tabi ki kutsal bir meslek. Ancak benim çok gönlüm yoktu öğretmenlikte. Ve ben iletişim alanını okumak istiyordum. Ona binaen iletişim tercih ettim.*

Katılımcı 8: *Lisede çok sosyal bir öğrenciydim. Lisedeki hayatım hep bir sosyal öğrenci olarak geçti. Bu sosyalliği de aslında biraz iletişim alanıyla taçlandırmak*

benim için önemliydi. Dolayısıyla iletişim fakültesini seçme nedenim, sosyalliğim oldu diye söyleyebilirim.

Katılımcı 9: *lisenin başında ben hep Sosyal Bilimlerle ilgili bir şey okumak istiyordum. Edebiyat, tarih, coğrafya. Ama son iki yıl ilgim biraz televizyon ve gazeteye kaydı. Onunda en büyük sebebi şudur, birincisi rahmetli Birant. Onu izleyerek büyüdüm İkincisi, Bir gün Tarih'in Arka Odası programını izlerken o Murat Bardakçı'nın rejiyle atışmasını gördüm ve çok hoşuma gitti. O an şey dedim, inşallah böyle bir işim olur. Görünür bir şeyin arka tarafında inşallah olurum diye düşünmüştüm. Ondan sonra böyle ilerledim.*

Katılımcı 10: *Aslında ben sayısal bölümden mezundum lisede. Biraz çevrenin yönlendirmesiyle, sayısal bölümden daha iyi iş bulabileceğime yönelik yönlendirme yapılmıştı ve sayısal bölümüne girdim. Ama aslında ilgi alanım bambaşkaydı. Ben küçüklüğümde beri gazete okumayı çok severim, köşe yazarlarını takip etmeyi çok severim, televizyon programları vs. habercilik, radyoculuk alanlarında çok aslında eğilimim vardı. Ama bir şekilde etrafın yönlendirmesiyle sayısal seçmiş bulundum. Sonrasında tabii ki başarılı olmak zor oldu sayısal bölümde. Üniversitemin ikinci yılında evime çok yakın bir yerde bir meslek yüksek okulu açılmıştı. Yeni açıldığı için de ücretleri çok uygundu ve babama gidip dedim ki benim ilgi alanım burası, burada okumayı çok istiyorum, desteklersen internet gazeteciliği ve yayıncılığı bölümü var. O bölümü okumak istiyorum dedim. O da sağ olsun destek oldu. O şekilde giriş yapmış oldum. İki yıldan sonra da dikey geçiş sınavıyla Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik bölümüne geçtim.*

İletişim Fakültesi mezunlarının iletişim alanını (fakültesi) seçme nedenleri katılımcılara sorulup incelendiğinde; bulguların büyük oranda “ilgi alanlarından” dolayı seçtiklerini göstermektedir. Araştırmaya katılan mezunların çoğu ilgi alanlarını ve hayallerini iletişim alanıyla devam ettirebileceklerini söylemiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, bölüm seçimini kendi hür iradesiyle yapmış, yine büyük bir çoğunluğunda bu seçimin şekillenmesini lise yıllarındaki öğrenciliği, çevre ve rol model aldığı kişiler sayesinde şekillendiği gözlemlenmiştir. Katılımcı 1 ilk seçiminde sınav puanı doğrultusunda iletişim alanını seçtiğini fakat kendisine uygun olmayacağını düşünüp başka bir bölüme geçtiğini söylemiştir. Daha sonra ne istediğini anlayıp tekrar kendi isteğiyle iletişim alanını seçtiğini söylemiştir. Katılımcı 5 farklı bölümler düşündüğünü fakat lise yıllarındaki Türkçe öğretmeninin, katılımcının özelliklerine vurgu yaparak iletişim alanına yönlendirdiğinden tercih yaptığı

görülmüştür. Katılımcı 6 iletişim fakültesinden önce 2 bölüm bıraktığını, daha sonra film çekme hayalinden dolayı iletişim fakültesini tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Katılımcı 10 ise ilgi alanının gazetecilik olduğu halde çevrenin yönlendirmesiyle başka bir bölüme girdiğini ve daha sonra önüne çıkan fırsatı değerlendirip iletişim fakültesi gazetecilik alanını seçtiği saptanmıştır. Katılımcıların meslek seçimleri, genellikle kendi istekleri ve iradeleri ile kendilerine rol model aldığı kişilerin ve çevrenin teşvikleriyle şekillendiği söylenebilir.

4.1.2. Bu alanı (fakülteyi) isteyerek mi seçtiniz?

Katılımcı 1: *Evet iki kere de isteyerek seçtim.*

Katılımcı 2: *İsteyerek seçtim.*

Katılımcı 3: *Puanım Ankara Hukuk Fakültesi tuttuğu halde ilk sıraya Anakara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümünü yazdım.*

Katılımcı 4: *Evet isteyerek seçtim. İlk tercihim Anakara Üniversitesi İletişim Fakültesiydi ve kazandım.*

Katılımcı 5: *Pek değil. Lise öğretmenimin yönlendirmesiyle seçtim. Ama üniversiteye girdikten sonra, üniversite hayatım boyunca iyi ki iletişim alanını seçtim dedim.*

Katılımcı 6: *Evet.*

Katılımcı 7: *tabii ki.*

Katılımcı 8: *Şöyle ilk Tercihim Boğaziçi Psikolojiydi. Ama ikinci tercihim ise isteyerek ve büyüklerime danışarak Ankara İlef 'ti. Yani bilinçli olarak seçtim.*

Katılımcı 9: *Çok İsteyerek seçtim. Hatta Ankara İlef'i daha çok isteyerek seçtim.*

Katılımcı 10: *Evet, kesinlikle*

Her ne kadar iletişim alanını seçme motivasyonları farklılık gösteriyor olsa da katılımcıların birçoğu iletişim fakültesini isteyerek seçtikleri görülmüştür. Katılımcı 5 kendi isteği ile değil, lise öğretmenimin yönlendirmesiyle seçtiğini; ama üniversiteye girdikten sonra, üniversite hayatı boyunca iyi ki iletişim alanını seçtiğini söylemiştir. Genel itibari ile kendi istekleri doğrultusunda seçmiş oldukları iletişim alanı ve

bölümlerinde, seçim konusunda da mutlu olduklarını bildirmeleri şu anki işlerini severek yaptıkları sonucunu ortaya koymaktadır.

4.1.3. İletişim fakültesine başlarken kariyer hedefleriniz nelerdi?

Katılımcı 1: *Hedefim üniversite diplomasıydı. Bu kadar yani. Hedefim bir üniversiteden, prestijli bir üniversiteden diplomaydı. İlk önce hedefim oydu.*

Katılımcı 2: *Kariyer hedefim zaten fakülteye başlamadan önce de kısa film ve belgesel projelerinde bireysel hem de başka ekiplerde çalışıyordum. Fakültedeki eğitimle bunları daha pekiştirmeyi, kendime portföy yapmayı amaçlamıştım.*

Katılımcı 3: *Aslında tek hedefim vardı. O zamanlar tek kanal olduğu için TRT'de ve TRT Radyo'da program yapımcılığı, prodüktör olarak, müzik prodüktörü olarak en büyük hedefim oydu.*

Katılımcı 4: *Valla ben diyordum, ben programcı olacağım diyordum işte. Yani yayıncı, programcı olacağım ama ben kamera oyunu olacağım diyordum. Yani öyle arkadan yönetmek değildi. Programın belki de tamamını almak. Yani yapımcısı, belki de sunucusu olmak. Ama tabii maalesef başka bir alana yöneldim.*

Katılımcı 5: *İlk kariyer hedefim gazeteci olmaktı. Ama sonra ilerleyen yıllarda daha böyle kurumsal halkla ilişkiler yapmak ya da okulda kalıp akademik kariyer yapmak gibi seçenekler de oluştu kafamda ve bu doğrultudaki işlerde çalıştım.*

Katılımcı 6: *Radyo, televizyon, sinemayı tercih ederken öncelikle hedefim yönetmenlik yapmak, senaryo yazmak, film çekmek, ortaya bir ürün koymaktı diyebiliriz. Ama alanımdan ilerlemeyip farklı bir sektörde ilerlemekteyim.*

Katılımcı 7: *Benim aslında kariyer hedefim doğrudan akademisyen olmaktı. Lisans yıllarından itibaren amacım okulda kalmaktı.*

Katılımcı 8: *Ya başlangıçta biraz daha aslında daha fazla işin medya boyutunu içeren bir kariyer hayal ediyordum. Buna yönelik de şeylerim vardı, düşüncelerim vardı. Okuldayken aslında şeyi çok seviyordum mesela. İşte o zaman topluluğumuz vardı mesela. Bir şeyler organize etmeyi çok seviyordum. Organizasyonun bir parçası olmayı, sayısız organizasyon yaptık. Hem işte o dönem rektörlükle beraber çalışıyorduk. Toplulukla beraber öğrenci günleri organize ediyorduk. Sektörden insanları ağırlıyorduk. Çünkü o dönem biraz daha böyle hem aslında takım olarak bir şeyler*

yapabilmeyi, başarabilmeyi hem de aslında organizasyonu detay gerektiren parçalarında ne kadar iletişimin işin içinde olduğunu fark ettiğim yıllardı.

Dolayısıyla aslında biraz daha kariyer hedefim ona evirildi. Yani medya tarafından biraz daha işin organizasyon boyutuna.

Katılımcı 9: *Ben hep gazeteci olmak istiyordum az önce de söylediğim gibi. Gazeteci, haberci olduktan sonra da kendimi dış haberlerde ya da savaş muhabirliğinde ilerlemek üzerine düşünüyordum. Ama pek gidişat öyle olmadı. Çok kısa bir dönem yaptım ama şu an onu yapmıyorum. Yine alanımla ilgili bir işim yapıyorum tabii.*

Katılımcı 10: *Ben kurgu konusunda kendimi geliştirmiştim. Arka planda olma niyetim vardı. Akademisyen olma niyetim vardı. Üniversitede kalma gibi bir hayalim vardı. Bir de spikerlik konusunda kendimi geliştirmek istiyordum. Bu üçünü sayabilirim. Yaşadığım evlilikten dolayı bu hedeflerimi gerçekleştiremedim ama şu an bulunduğum pozisyonda alanımla ilgili.*

İletişim fakültesine başlarken kariyer hedefleriniz nelerdi sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcı 1'in hedefi "iyi bir üniversiteden bir diplomaya sahip olmaktı" bulgusu çıkmıştır. Katılımcı 2 ve 3'ün hedefledikleri kariyerle doğru orantıda bir bölüm seçtikleri; katılımcı, 4, 5, 6, 8, 9 ve 10'un üniversite hayatından önce hedefledikleri kariyer ile şu an oldukları kariyerleri arasında fark olduğu, üniversite yaşamlarında ilerledikleri, seçtikleri, olgulardan gibi çeşitli durumlardan dolayı değiştiği görülmüştür. Katılımcı 7'nin ise kariyer hedefinin doğrudan akademisyen olduğu ve akademisyenlikte ilerlediği sonucu ortaya çıkmıştır.

4.1.4. Üniversite yıllarında kendinizi hangi pozisyonda veya sektörde hayal ediyordunuz?

Katılımcı 1: *Aslında belirgin bir hayalim yoktu. Hep kendi işimi yapmak istemişim.*

Katılımcı 2: *Yine sinemada hayal ediyordum.*

Katılımcı 3: *TRT'de çalışmayı hayal ediyordum.*

Katılımcı 4: *Tabii ki iletişim. Hiçbir şekilde farklı bir şey düşünmüyordum. Bilmiyordum ki başka meslek bilmiyordum zaten. Yani bunu yapmazsam işte iletişim üniversiteden çıkınca şunu yaparım, bunu yaparım, buraya girerim. Böyle bir hiçbir*

düşüncem yoktu. Yani ben bir fiil iletişim fakültesiydi. Ben o şekilde gideceğim diye bakıyordum hep.

Katılımcı 5: *Yavaş yavaş hani okulu benimseyip ilerledikçe sınıflar kendime bir gazeteci olmaktan çok açıkçası bir kurumsal halkla ilişkiler yapan bir kişi olarak hayal etmeye başladığımı söyleyebilirim.*

Katılımcı 6: *Başlangıçta yönetmen olmak için ben yapımcılığa da kendimin yapacağı şeyler yapmayı düşünüyordum. Biraz çok hayalperestim bu konuda. Üniversitenin ilerleyen yıllarında bu biraz değişti. Yani bu yönetmen olma hayaliyle başlayan süreç döndü. Akademisyen olmaya döndü. O arada sistem değişti. ÖYP vardı. ÖYP kaldırıldı. Ben o arada bir süre kararsız kaldım. Sonra internet sitesi kurduk. Yani aslında bir sektör hayal etmedim. Yani bir sektör hayal ettim desem akademi hayal ettim diyebilirim. Üniversitenin orta yıllarında.*

Katılımcı 7: *Kürsüde olmayı hayal ederdim. Böyle hep derdim yani ben de acaba bir gün kürsünün sahibi olabilir miyim? ATK'da ders anlatabilir miyim? Tabii çok böyle güzel hayallerdi. İnsan hayallerini yaşayınca da gerçekten mutlu oluyor.*

Katılımcı 8: *Aslında o dönem böyle tabii biraz daha yüksek hayalleri oluyor insanın, idealleri çok daha yüksek oluyor. O dönemde açıkçası şeyi çok istiyordum. Bir spor kulübünün belki iletişim tarafında rol almayı çok istiyordum. O dönem daha fazla bir ilgim vardı o alana yönelik. Ama mutlaka şey diyordum yani büyük bir şirket olsun ve bu büyük şirketin bir parçası olayım, onun itibarını yöneteyim, onunla ilgili bir marka yönetimi bacağında görev alayım kısmı benim için her zaman böyle bir hayal kaynağıydı aslında üniversite yıllarında da okurken.*

Katılımcı 9: *Gazeteci, haberci olmayı hayal ediyordum.*

Katılımcı 10: *sunuculuk, spikerlik. Arka planda olacaksa rejî kısmında. Dediğim gibi çok geniş aslında. Metin yazarlığı da olabilirdi*

Üniversite yıllarında kendinizi hangi pozisyonda veya sektörde çalışırken hayal ediyordunuz sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların çoğunun iletişim alanıyla alakalı farklı hayallerinin olduğu, katılımcı 1'in belirgin bir hayali olmadığı, kendi işinin sahip olma isteğinin olduğu; katılımcı 6'nın aslında bir sektör hayal etmediği, başlangıçta yönetmen ve yapımcı olmak için ilerlediği daha sonra yönetmen olmakla başlayan hayalin akademisyenliğe döndüğü; katılımcı 7'nin ise akademide,

kürsüde ders anlatırken hayal ettiği görülmüş, çoğu katılımcının farklı hedefleri ve halleri olduğu bulgusuna rastlanmıştır.

4.1.5. Aldığınız eğitimin sizi iş hayatına ne kadar hazırladığını düşünüyorsunuz?

Katılımcı 1: *Bireysel, kişisel anlamda faydası oldu. Eleştirel bakabilmek, yani herkesin baktığı pencereden değil. Bana kattığı o farklı bakışlar, farklı bakış açıları. Yani empati yapabilme. Üniversiteden aldığım eğitimin bana en kattığı şey empati yapabilme.*

Katılımcı 2: *Ya şimdi buna iletişim alanı olarak cevap veremem ama sinema olarak beklediğim seviyede bir eğitim alamadım tabii ki fakültede. Daha çok kendi çabamla ekstra kaynaklar araştırarak, kendi çekimlerim vesaire daha çok geliştirdi diyebilirim.*

Katılımcı 3: *Çok faydası oldu. Biz tabii hem pratik hem kuramsal olarak radyoda program yapıcılığını öğrendik. Televizyonda program yapıcılığını öğrendik. Bu okulda kampüse kapalı devre yayınlar yapılıyordu. Bunlar tabii çok büyük avantajlar.*

Katılımcı 4: *Artık günümüzde üniversiteyi istediğin kadar beş üniversite bitir. Sende bir kıvılcım yoksa, sende bir altında bir altyapı yoksa hiçbir şey yaramıyor. O yüzden bir devlet üniversitesinde okumanın, bir kampüs hayatı yaşamamanın ben her zaman bir avantaj olduğunu, yüksek bir seviye olduğunu görüyorum. İletişim fakültesinde gördüğümüz derslerden, aldığımız eğitimlerden, hoca ilişkilerimizden, gelen kişilerden. Yani evet kendinde olması gereken bir cevher var ama bu cevheri parlatıp çıkartan, seni herkesten bir adım öne atan şey iletişim fakültesidir. Adı üzerinde iletişimsizliğin iletişimi deriz. Benim hayatımda her şeyi, her kapıyı açan şey bu iletişimin, iletişim fakültesinin bana verdiği özgüvendir. Onu da söyleyeyim. Özgüven katar.*

Katılımcı 5: *Bütün iletişim fakültelerini bilemiyorum ama bizim okul hakikaten iyi bir donanım veriyordu. Yani ben kendimi okul bitmeye yakın, 3.-4. sınıfta filan yani ciddi bir donanım sahibi bir birey olarak görmeye başlamıştım açıkçası. Ve pek çok yerde çalışabileceğimi düşünüyordum. Yani genel olarak mesleki, gazetecilik ve halkla ilişkiler dersleri 3. sınıfta verilmeye başlanıyordu. İlk 2 sınıfta hani genel olarak bir iletişimciyi tam donanımla yetiştirmek için ekonomi, hukuk ondan sonra ne bileyim istatistik, siyaset bilimi. Yani sen de biliyorsun çok çeşitli alanda dersler alıyorduk. Ve hocalarımızın çok donanımlı olması, okulun altyapısının çok sağlam olması bizi hayata o anlamda iyi hazırladı diyebilirim.*

Katılımcı 6: *Bizim okuduğumuz dönemde bizim Ankara Üniversitesi'nin kadrosu için biz dışarıda da söylüyoruz bunu. Burası muhteşem bir okul. Ama akademik olarak muhteşem bir okul. Teknik anlamda işte dışarıda Anadolu Üniversitesi'nden veya Erciyes Üniversitesi'nden ki buralardan daha düşük puanlı öğrenci olan okullar olmasına rağmen. Mesela o teknik anlamda, üretim anlamında daha fazla işler ürettiğini görüyorum. Bizim okulumuz yönetmen olmak için hele bir de şu da bir şans. Mesela radyo atölyemiz gerçekten çok iyiydi. Radyo atölyemiz çok iyiydi. Radyodan bir şey öğrenmek, bir sürüler radyocu çıktı yanlış bilmiyorsak Akademisyen olmak isteyen, evet o fırsatı sunan bir okuldur. Radyocu olmak için var. Evet reklam, zor bir sektör olduğu için biraz zor ama halkla ilişkiler ve tanıtım mezunu olarak sektörde bir yerlerde bulunabilirsin.*

Katılımcı 7: *Beni aslında güzel hazırladı. Neden dersiniz, şimdi İLEF 'in Rahle-i Tedrisatı eleştirel düşünme üzerine şekilleniyor. Yani biz burada Frankfurt Okulu, ekonomi, politik, kültürel çalışmalar, Marksist bir eğitimle. Aslında öğrencilerimize ya da hocalarım bana, öğrenci olduğum dönemde. Size sunulan ileti, informasyonu ya da içeriği sorgulamanızı, eleştirel bir akıl süzgecinden geçirmenizi. Ve her zaman tartışmaya biraz daha diyalektik açıdan. Yani ana akım eleştirel ya da olumlu olumsuz gibi polisentrik perspektiflerle bakmayı gösterdi. Dolayısıyla oradaki o müktesebat, benim aslında çalışma hayatıma, yayınlarıma, öğrencilerimle olan iletişim pratiğime de doğrudan yansıdı. Dolayısıyla beni yetiştiren hocalarıma gerçekten bir kez daha teşekkür etmek isterim. Yani onlardan aldığım bilgiyi hasbelkader de üzerine koyarak şimdi öğrencilerime aktarmaya çalışıyorum.*

Katılımcı 8: *Şimdi onunla ilgili de tabii şu anda tabii ki nasıldır bilmiyorum ama biz öğrenciyken herkesin böyle ortak bir şeyi vardı eleştirisi vardı çok teorik dersler var işte biz bunları ne yapacağız? Ondan sonra hani pratiğe dönük hiçbir şey yok. Neden bunları biliyoruz ki falan diye bununla ilgili bir şey vardı tabii ki. Yani tabii ki öğrenciyken böyle daha çok gözüne batıyor çünkü bazı dersler zaten biliyorsunuz inanılmaz şey geliyor ağır geliyor. Bunu belki şöyle bir örnekle taçlandırmak gerekir. Bunun neden önemli olduğuna şöyle geleceğim. Dördüncü sınıftayken Fatih hocanın bir dersi vardı yanıltıyorsa halk ile ilişkiler uygulamalarıydı. Bu dersin final sınavında Fatih Hoca bize Türkiye Odalar Borsalar Birliği başkanı kimdir diye sordu. Biz yani hiç bu konuya dair bir fikrimiz yok. Derste işlenmişliği yok. Hayatımda Türkiye Odalar Borsalar Birliği ne iş yapar desen hiçbir karşılığı yok. Üniversite dördüncü sınıftayım hani biraz daha böyle şey artık hani iş bulmam lazım falan diye gezdiğim bir noktaya*

geliyorsun. Yıllar sonra şöyle oldu ben TÜYAP'da işe başladıktan sonra öğrendim ki aslında fuar şirketlerine tamamı Türkiye Odalar Borsalar Birliği'nden izin alarak fuar yapıyor. Ve neden Türkiye Odalar Borsalar Birliği başkanının ismini bilmem gerekiyor? Neden bu kadar teoriyi bilmem gerekiyor kısmının aslında orada lazım olduğuna kanaat getirdi. Benim için böyle bir aydınlanma noktasıydı.

Katılımcı 9: *Bence baya bir etkili oldu. Bu aldığım eğitim sayesinde ben birçok yerde, pozisyonda olabildim. Ya da yaptığım işte daha iyi nasıl yapabilirim diye hep ilerledim. Baya bir etkisi oldu diyebilirim. Bir şey daha söyleyeceğim bununla ilgili.*

Bizim okula gelen ya da İletişim Fakültesi'ne gelen arkadaşlar hep şunu düşünüyor. Biz buradan çıkınca bu eğitim iş bulmamıza yarayacak mı? Ya da hep uygulamalı dersler almamız lazım ki biz alana geçtiğimizde zorlanmayalım. Bence bu pek doğru değil. Bize okulda öğretilen şey, yaptığımız işin temelini doldurmak üzerine. Yani biraz entelektüellik kattığını ve network kattığını düşünüyorum bu okulun bize ki ben buradan çok faydasını gördüm. Mesela burada ilk stajıma burada başladım. Radyodaki networküm sayesinde bir yerde gidip çalışmaya başladım falan gibi gibi. Ya da gittiğim zaman bir haber yazarken nasıl altını doldurmam gerektiğine burada öğrendiklerime göre karar verdim. Teorik dersler sayesinde yani aslında değil mi? Evet, ben onların çok faydasını gördüğüme inanıyorum.

Katılımcı 10: *Bizim fakültemiz biraz da akademik, yani teorik açıdan daha ileri seviyede bir fakülteydi. Ama öğrencilerin kendini geliştirebileceği uygulama alanında atölyeler de vardı. Nitekim ben oradan çok faydalandım. İşte radyo atölyesine giriş yapıp oradaki hocalarımız sağ olsunlar çok verimli bir şekilde geçirmemizi sağlıyorlardı vaktimizi. Ben kendi adıma çok şey aldım o fakülteden. Ama bu biraz da öğrencinin kendine kalıyor.*

Aldığımız eğitimin sizi iş hayatına ne kadar hazırladığını düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, Katılımcıların farklı farklı görüşlere sahip olduğu, her birinin düşüncelerinin farklı olduğu sonucuna rastlanmıştır. Katılımcı 1 ve 4'ün iletişim fakültesinde verilen eğitimin ne kadar değerli olduğunu, aslında alınan eğitimin öğrencinin fark edip üstüne kendisinin bir şeyler katmasının gerekli olduğu gibi, bireysel bir faydanın ve farklı bakış açıları getirdiği görülmüştür. Katılımcı 2'nin iletişim fakültesi olarak cevap vermediği alan olarak yani sinema alanı olarak beklediği seviyede eğitim alamadığını ve kendi çabalarıyla geliştirdiğini; katılımcı 3, 5 9'un

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi özelinde cevap verip hem pratik hem de uygulamalı eğitim açısından yeterli olduğu söylenmiştir. Katılımcı 6, 7, 8 ve 10'un yine Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi özelinde verilen eğitimin teorik açısından muhteşem ve etkili olduğu ve daha çok öğrenciyi akademiye yetiştirdiği; bu durumun literatürde iletişim fakültesinde verilen eğitimin önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir.

4.1.6. Eğitim hayatınızda okuduğunuz bölümle alakalı veya bölümünüz dışında herhangi bir yerde çalıştınız mı?

Katılımcı 1: *Ben daha mezun olmadan TRT sporda stajyer muhabirliğe başladım. O zaman sözleşmeli personel olarak alıyorlardı. Hatta isteseydim kalabilirdim, kendim istifa ettim oradan da. Onun dışında afiş yapıyordum. Bu şimdiki sahip olduğum şirketin en temel yerinde afişini yapıyordum. Sonra üniversite okurken TRT'de olmama rağmen o zamanlar Beşiktaş Kültür Merkezi'nin tiyatrolarının, dost kitabı önünde gişe açıyordum, bileti götürüp getiriyordum. Bu şekilde*

Katılımcı 2: *Bölüm dışında değil de fotoğraf ve prodüksiyon işlerinde çalıştım.*

Katılımcı 3: *birkaç gazetede falan staj yaptık. Haberciliği, haber yazma tekniklerini 5NİK onları öğrenmeye çalıştık. Bunun dışında da zaten yasal olarak TRT'de televizyonda müzik bölümünde staj yaptım. Okul da tiyatro ekibinde olduğum için sosyal açıdan da biraz aslında aktiftim. O da bana şunu getirdi. Devlet tiyatrolarında tarihi iki tane oyunda da ufak figürasyon diyebileceğimiz rollerim oldu. Dolayısıyla gündüz TRT'de okuldayım. Aynı zamanda TRT'de çalışıyorum, seslendirme yapıyoruz. Akşamları da iki tane tarihi oyunda yani küçük tiyatroda hatta rahmetli Mümtaz Sevinç'in başrolde olduğu Barbaros Hayrettin diye bir oyunda orada sahne benimle açılıyordu. Onun dışında da büyük tiyatroda da yine çok değerli bir ekibin başrolde olduğu Sokullu'nun hayatının anlatıldığı Sokulu diye bir tarihi oyun vardı. Orada da Yeniçeri rolündeydim. Orada da ufak bir repliğim de vardı. Orada da yine devam ediyorduk. Dolayısıyla devlet tiyatrolarında da çalışmış oldum.*

Katılımcı 4: *Hiç çalışmadım.*

Katılımcı 5: *Bizim zaten bir staj mecburiyetimiz vardı. Staj yapmak söz konusu olunca bir gazetenin, bir günlük gazetenin, ulusal bir günlük gazetenin Ankara bürosunda staj yapmaya başladım. Fakat resmi stajımı tamamladıktan sonra da orada kurduğum ilişkilerin iyi olması ve benim hani o işten keyif aldığımı görmem bana şey demişlerdi,*

hafta sonları dersin olmayan günlerde hep gel, çalış. Ve ben o sebeple okul bitene kadar gazetenin Ankara bürosunda gidip geldim hep, çalıştım diyebilirim. Hani bana bir ücret ödemediler bunun karşılığında ama gönüllü olarak oraya gidip geldim.

Katılımcı 6: *Son yıl, 2016 senesi son bir buçuk yıl arkadaşlarla internet sitesi kurduk biz. İçerik üretmeye başladık.*

Katılımcı 7: *Yok, dediğim gibi ben 2014'te Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi*

Halkla İlişkiler ve Tanıtım'dan mezun oldum. Haziranda mezun oldum. Hemen aynı yılın eylül ayında Çankaya Üniversitesi'ne siyaset bilimine başladım. Onu bitirdim. Hiç ara vermeden İnönü'de iletişim bilimleri okudum. Onu bitirdim kendi okulumda. Yani yine tekrardan İleç'e döndüm. Doktoraya başladım. Doktoraya başladıktan bir sene sonra da burada asistanlık sınavını kazandım. Dolayısıyla benim bir özel sektör, sivil toplum ya da farklı bir kamu kurum ve kuruluşunda bir iş tecrübem olmadı. Hep enstitülere bağlı öğrenciydim.

Katılımcı 8: *Eğitim hayatım boyunca çalıştım. Şeyde çalıştım, bu Mado'nun kafeleri falan vardı işte evime çok yakındı. Özellikle dördüncü sınıfta dersim azdı. Böyle kısa bir süre orada çalıştım. Birkaç ay kadar orada çalıştım.*

Bunun dışında bir şey vardı, dergi vardı. Yine o zaman üniversite ikinci sınıfın sonlarına bir Ankara dergisi gibi bir şey çıkarıyorlardı. Orada bir arkadaşım çalışıyordu. Bana da dedi ki hani müşteriler ve dergi arasındaki işte içerik koordinasyonunu yapacak, onlarla iletişime geçecek birileri lazım falan. Ben de gittim. Birinci sınıfın yazındaydı bir medya şirketinde kısa süreli bir staj yaptım. Geriye dönüp baktığımda da iyi ki yapmışım diyorum.

Katılımcı 9: *Ben daha okurken halk TV'de çalışmaya başlamıştım. Kısa bir dönem de hiç alakam olmayan işler yaptım. Para kazanmak adına çünkü bir dönem işsiz kalmıştım. Öyle işler yaptım.*

Katılımcı 10: *Çok sayamam ama yaz döneminde çalıştım. Sektörel bir dergiye girmiştim. Orada çalıştım. Onun dışında stajlarım var.*

Eğitim hayatınızda okuduğunuz bölümle alakalı ve bölümünüz dışında herhangi bir yerde çalıştınız mı sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcı 1, 3'ün bölümle alakalı ve bölümleri dışında farklı işlerde çalıştıkları ve bölümle alakalı

çeşitli kurumlarda staj yaptıkları; katılımcı 4 ve 7'nin çalışmadıkları; katılımcı 5'in zorunlu staj programından dolayı bir gazetede çalıştığı ve daha sonra o gazetede çalışmasını sürdürdüğü; katılımcı 6'nın üniversite son sınıfta arkadaşlarıyla bir internet sitesi kurup içerik üretip çalıştıkları; katılımcı 8'in ilk olarak bölüm dışı bir yerde ve daha sonra bir dergide çalışıp üniversitenin son yılında da bir medya şirketinde staj yaptığı; katılımcı 9'un okurken bir kurumda çalışıp işsiz kaldığı kısa bir dönemde de para kazanmak adına bölüm dışı işlerde çalıştığını; katılımcı 10'un ise yaz döneminde bir dergide çalıştığı ve daha sonra staj yaptığı bulgularına ulaşılmıştır.

4.1.7. Mezun olduktan sonra ne kadar sürede iş buldunuz?

Katılımcı 1: *Hiç işsiz kalmadım.*

Katılımcı 2: *Ben hemen buldum. Çünkü freelance çalıştığım için kolay buldum, buluyorum.*

Katılımcı 3: *O zamanlar az sayıda radyo vardı. TRT dışında Radyo Anki diye yine Ankara'da Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin bir radyosu açıldı. Bundan haberim oldu. Dolayısıyla hedefim haline geldi yani Radyo Anki'de çalışmak. Girişimlerde bulunduk ve gerçekten o dönem okul bitti. Sadece kısa dönem 8 ay askerlik yaptım. O bittiği gibi de kısa bir süre içinde Radyo Anki'de çalışmaya başladım. Böylece hayatım başlamış oldu.*

Katılımcı 4: *Bir sene dokuz ay boyunca iş bulamadım. Daha sonra CV'i göndererek tanıdık vasıtasıyla işe girdim.*

Katılımcı 5: *Ben 1991 yılında haziran ayında mezun oldum. Hemen ağustos ayında işe girdim 1991 yılında. Yani mezun oldum, bir ay dinlendim. Bir baktım ki çalışıyorum. Böyle daha çok tarım dünyası ile ilgili bir kurumdu.*

Katılımcı 6: *İlk iş bahsettiğim işte direkt mezun olmaya yakın kurduğumuz internet sitesi. Ben mezun olduğumda direkt o işi yapmaya başladım. Ama o iş bittikten sonra yaklaşık iki yıl falan. Evet, 2021'den bir buçuk yıl, iki yıl arasında boş olduğum bir dönem var. Ama ilk mezuniyetin ardından ilk işim o olduğu için hani mezun olduktan sonra boş durdum diyemem.*

Katılımcı 7: *Yani 2014'te ben İLEF 'ten mezun oldum. Ama ben akademisyenliği düşündüğüm için sınavlara hazırlandım. 2014'ten 2020'ye kadar o 6 yıllık süre zarfında*

hem bir yandan bilim sınavlarına hazırlandım. Hem de Ales'le İngilizceyi olabildiğince en yüksek çığaya getirmeye çalıştım. Sonra işte bilim sınavlarında başarılı bir performans gösterince 15 Eylül 2020 itibarıyla İLEF 'de başladım.

Katılımcı 8: *Yaklaşık işte bir ay sonra falan ailemin yanına döndüm. Ne yapacağıma henüz karar vermemiştim. Bir yandan iş başvuruları yapıyorum falan. O ara böyle çok boyun ağrım vardı. Fizyoterapiye gitmeye karar verdim. Ondan sonra gittim. Sonra işte doktor muayene etti. Ardından sohbet ettik. Sohbet sonucunda bana böyle bir iş teklifi etti: Ben buranın kurucusuyum dedi aynı zamanda dedi. Bizim de dedi bir halkla ilişkiler personeline ihtiyacımız var dedi. Çalışmayı düşünür müsün dedi. Ben de tabii deyip CV'mi gönderdim. İş teklifi geldi. Orada çalışmaya başladım.*

Katılımcı 9: *Daha mezun olmama 1-2 sene vardı. Ben iş bulmuştum ve çalışıyordum. Ama işte dediğim gibi o değişen koşullar, şartlar, benim kendi kişisel hayatımda da değişen birtakım şeyler oldu. Onlardan ötürü bir dönem işsiz geçirdim.*

Katılımcı 10: *Şimdi benim biraz değişik olacak ama bu kadar hedef saydıktan sonra ben mezun olduktan sonra bir evlilik süreci geçirdim. Ve evlilik süremin çok parlak olduğunu söyleyemeyeceğim. Benim işimi yapmama engel olacak bir evlilik yaptım. O yüzden de aslında yüksek lisans sınavına girmiştim mezun olurken. Yüksek bir puan da almıştım ve hocalarım da beni destekliyorlardı. Evlenirken yüksek lisansıma devam edeceğimi öngörerek evlendim. Ama öyle gelişmedi. İşe girme durumum da olmadı fakat imkanlarım el verdiği kadarıyla evden internet üzerinden işimi yürütmeye çalıştım ben kendim kişisel olarak. Yaklaşık bir 10 yılım böyle geçti diyebilirim. Bir şey yapmadan geçti. 10 yılın sonunda bir ayrılık yaşadım evlilikte ve onun ardından şu an çalışmış olduğum yere girdim ve bu da benim mesleğimle alakalı yani mezun olduğum bölümle alakalı değil.*

Mezun olduktan sonra ne kadar sürede iş buldunuz sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların tümünün farklı zamanlarda iş sahibi oldukları görülmüştür.

Katılımcı 1'in hiç işsiz kalmadığı; katılımcı 2'nin Freelance çalıştığı için kolay bulunduğu; katılımcı 3'ün okulu bitirip ve kısa dönem askerlik yaptıktan sonra çalıştığı; katılımcı 4'ün mezun olduktan 1 sene 9 ay boyunca işsiz kalıp o süreden sonra bulunduğu; katılımcı 5'in mezun olduktan 1 ay sonra iş bulunduğu; katılımcı 6'nın üniversitenin son yılında kurdukları internet sitesine mezun olduktan sonra devam

ettiği, o iş bittikten sonra 2 yıl işsiz kalıp o süreç sonrasında çalıştığı; katılımcı 7'nin akademisyenlik sürecinden dolayı mezun olduktan 6 sene sonra çalıştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcı 8'in mezun olduktan yaklaşık 1 ay sonra hayatın olağan akışında yaşadığı bir olayla tesadüfen bir işe girdiği; katılımcı 9'un mezuniyetine 1-2 sene kala iş bulduğu fakat birtakım olaylardan dolayı bir dönem işsiz kaldığı; katılımcı 10'un ise mezun olduktan sonra geçirdiği yanlış bir evlilikten dolayı çalışılmasına izin verilmediği yaklaşık 10 yıl boyunca böyle bir süreçten geçtiği, 10 yılın ardından yaşadığı ayrılıktan sonra iş bulabildiği dikkat çekmiştir.

4.1.8. İşinize nasıl girdiniz (referans, ilan, staj)?

Katılımcı 1: *Kendi fırsatlarımı kendi yarattım. Hiç beklemedim. Hiç iş başvurusunda bulunmadım. Hep ben kovaladım. Hep ben bir yerdeydim. Hep işi aldım. İstemedim, hep aldım.*

Katılımcı 2: *Şöyle, bundan önce de söylediğim gibi portföyü geliştirdiğim için referanslarım sağlam oluyor. Referans aslında yaptığım işler sayesinde ve oradan tanıdığım, sektörden tanıdığım insanlar sayesinde.*

Katılımcı 3: *TRT dışında Radyo Anki diye yine Ankara'da Ankara*

Büyükşehir Belediyesi'nin bir radyosu açıldı. Bundan haberim oldu. Bizim fakülteden çok sayıda mezun çalışıyordu onların girişimiyle işe başladım.

Katılımcı 4: *CV'ler göndererek. Bir işimde sektörel olarak bir yerde çalışan bir abimizi ihracat firması vardı üretici ve ihracat firması. Oradaki abimiz dedi ki ya Aynur her yere gönderiyorsun CV'yi biliyorum seninle konuştuk. Bizim de yani İngilizce bilen birisine ihtiyacımız var, gel hem harçlık çıkartırsın orada, görüşmelere gittiğin zaman buradan gidersin boşuna evde vakit geçirme, gel yanımıza bize de destek ol. Yabancı dilinle dediler ve gittim.*

Katılımcı 5: *Hani kolay kolay iş bulamam. Bir süre gezer tozarım dedim ama biraz kişisel ilişkilerle diyeyim. Ankara'da bir kurumun halkla ilişkiler müşavirliğinde sözleşmeli olarak işe girdim. Hemen ağustos ayında işe girdim 1991 yılında. Yani mezun oldum, bir ay dinlendim ve bir baktım ki çalışıyorum.*

Katılımcı 6: İlk iş bahsettiğim direkt mezun olmaya yakın kurduğumuz internet sitesi. Beklediğimizin dışında biraz büyüdü. O büyümenin ardından biz onu daha fazla iş gibi görmeye başladık. O iş ilk başlangıç işi değildi aslında. Biraz hobi, biraz eğitim kurumu hayaliyle başlayan bir işti. Ama sonra işte biraz gelir getirmeye başlayınca işe dönüştü. Ben mezun olduğumda direkt o işi yapmaya başladım.

Katılımcı 7: Akademisyen olmak istediğim için öncelikle YDS, ALES ve bilim sınavlarına girdim. Girdikten sonrada iş süreci olması gerektiği gibi devam etti.

Katılımcı 8: Genelde ilan vasıtasıyla girdim. İlk işime tabii boyun ağrısıyla gittiğim fizyoterapist merkezi sayesinde girdim Fizyoterapi merkezinden çıktuktan sonra referans yoluyla tek bir işe girdim CV yolladım ve girdim.

Katılımcı 9: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Atölyesindeki networkümü kullanarak bir yere girdim, yani staja girdim. Sonra orada kaldım.

Katılımcı 10: Bir yakınımın tanıdığının firmasıydı. Benim tanıdığım da ona beni tavsiye etmiş. Senin aradığın üniteliklere sahip diye. Memnun kaldık ve devam ediyoruz.

Araştırma bulguları, il işlerine her bir katılımcının farklı yollarla bir işe girdiklerini ortaya koymaktadır. Katılımcı 1 hiçbir iş başvurusunda bulunmadığı, kendi çabalarıyla iş bulduğunu; katılımcı 2 freelance çalıştığı için oluşturduğu portföy ve sektörde tanındığı ve tanıdığı kişiler sayesinde bulduğunu vurgulamıştır.

Buna karşın, katılımcı 3, 4, 5, 9 ve 10'un kişisel ilişkiler, mezun ve sektörde çalışan mezun arkadaşlar, tanıdık ve referans yoluyla alanlarına yönelik işlere girdikleri görülmüştür.

Diğer katılımcıların ilk işlerine hangi yolla girdikleri incelendiğinde, katılımcı 6'nın mezun olmaya yakın kurdukları aslında bir eğlence hayal ve hobi olarak gördüğü işin aslında daha sonra büyüdüğünü görüp bir iş olarak kabul ettiği, katılımcı 7'nin akademisyen olarak devam etme isteğinden dolayı sürecin gerektirdiği gibi gittiğini; katılımcı 8'in ise hayatın olağan akışında tesadüfen karşısına çıkan bir iş teklifini kabul etmesiyle ilk işine girdiği görülmüştür.

4.1.9. Mezun olduktan sonra hayal ettiğiniz o işe girebildiniz mi?

Katılımcı 1: Hayal ettiğim işin sahibiyim.

Katılımcı 2: Evet evet, Hayal ettiğim işi yapıyorum diyebilirim.

Katılımcı 3: *Şu an Ankara Büyükşehir Belediyesi Basın yayın halkla ilişkiler bürosunda çalışıyorum. İlk memuriyetimin başında Radyo Anki'de 3 yıllık bir çalışma dönemim var. İnanın en güzel çalışma dönemim odur. Çok çok güzel çok keyifliydi.*

Çok kaliteli de bir radyoydu. Konusunda uzman ekiplerle ve insanlarla çalıştık. Düşünün yani spikerlerin başında rahmetli Jülide Gülizar vardı. Müzik bölümünde öyle. Pek çok alanda kaliteli kalifiye insanlarla orada çalıştık. Çok keyifli bir dönem oldu.

Hala o 3 yılı unutamam. O çok güzeldi. Doyurucuydu her açıdan. Sonrasında yine basın yayın daire başkanlığında devam ettim. Orada da şöyle bir süreç oldu.

Radyo çünkü kapanmış oldu sonrasında ama ben mesleğim gereği kupürde çalıştım, muhabirlik yaptım. Sonuçta haber yazmayı bildiğimiz için. O dönemde kendi alanımızda az sayıda iletişim mezunu olduğu için. Sonrasında yine aynı alanda basın yayın şube müdürü olarak yıllarca çalıştım. Bu şekilde devam ettik.

Katılımcı 4: Yani giremedim mi girmedim mi bilmiyoruz. Yani bir tane teklif geldi

Bir yerden belki girseydim belki devam ederdim. Bilemeyiz. Yani o yüzden girmedim mi giremedim mi bilemiyorum.

Katılımcı 5: Evet girebildim. Bu söylediğim, bu ilk işimden ayrıldıktan sonra bir kamu kurumunda sözleşmiş olarak işe girdim. Orası benim beklentilerimi hakikaten karşılıyordu büyük ölçüde. Çünkü benim yaş grubumda pek çok çalışan vardı. Aramızda tatlı bir rekabet vardı. Öğrendiklerimizi, birikimimizi ortaya koyabileceğimiz bir iş yeri. Ben çok çok severek çalıştım orada. Yani bir çocuk dergisi çıkardık, kurumun halkla ilişkilerini, basınla ilişkilerini düzenledik. Çok öğretici oldu ve dediğim gibi herhalde ben öyle daha dinamik ortamları daha çok seviyorum. Bir de yeni mezun olmuştum. Bir sürü şey biliyorum hani o zamanki düşüncemle. Bir sürü iyi bir eğitim almışım, iyi bir okuldan mezun olmuştum, çok kitap okumuştum. Çok şey biliyorum. Bunları ortaya koyabileceğim bir işte çalışmak çok önemliydi benim için. Ve dediğim gibi o iş yeri o anlamda uzun ömürlü oldu ve çok da severek çalıştım söyleyebilirim.

Katılımcı 6: Hayır. Başlangıçta ki kariyerde zaten dediğim gibi çok uzaklaşmıştım oradan. Okulun ortasındaki hedeflediği kariyerden yani akademik kariyerden de

uzaklaşmış bulundum. Yani orada değildim. Ama evet, okulun kattıklarıyla birleşen bir iş yapmaya başladım sonraki süreçte.

Katılımcı 7: *hayal ettiğim işe girdim şu an o işteyim ve bu açıdan gayet memnunum*

Katılımcı 8: *evet aslında. Tabii önceki iş deneyimlerim için aynı şeyi söyleyemem ama şu anki işim beni çok tatmin ediyor.*

Katılımcı 9: *Kısmen. Yani bir dönem hayal ettiğim işi yaptım. Çok da zevk aldı. Ama işte dediğim gibi o değişen koşullar, şartlar, benim kendi kişisel hayatımda da değişen birtakım şeyler oldu. Onlardan ötürü bir dönem işsiz geçirdim. İşte o boş kaldığım dönemde hiç sektörle alakası olmayan işler yaptım. Daha sonra yine aynı alan sayılabilecek ama farklı bir kulvarda ilerledim. Yayıncılık alanında. Yani canlı yayın işleri işte, reji, kurgu, canlı yayın programlarını öğrenip bir yayını yönetmeyi öğrendim ve uyguladım. Biraz bunun üzerine doğru kaydı.*

Katılımcı 10: *Sanırım girebilirdim izin verilseydi. Giremedim ama bunun sebepleri özel sebepler dediğim gibi. Muhtemelen şartlarım farklı olsaydı 10 yıl öncesinden sektöre güzel bir şekilde giriş yapmış olurum diye düşünüyorum.*

Farklı alanlarda çalışan ve farklı bölümlerden mezun olan Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunlarının, öğrencilik yıllarında hayal ettikleri, kendilerini görmek istedikleri işler; kişisel tercihler, deneyimler ve değişen koşullar itibarıyla farklılık gösterdiği görülmüştür.

Çalışma bulguları, katılımcı 1, 2, 3, 5 ve 7'nin mezun olur olmaz girdikleri işlerin hayalleriyle örtüştüğünü ve bu işleri keyif alarak yaptıklarını ortaya koymaktadır. Katılımcı 4, hayal ettiği işe girememesinin tercih mi yoksa zorunluluk mu olduğu içerisine kaldığını, gelen iş teklifini değerlendirirken nelerin olup olmayacağını öngöremediğini ifade etmiştir.

Katılımcı 6 ise hayal ettiği işe giremediğini, eğitim döneminde başlangıçtaki hayal ettiği işten zamanla uzaklaştığını daha sonra okulun kattığı unsurların bir birleşimiyle bir iş yaptığını belirtmiştir. Katılımcı 8, mezun olduktan sonra çalıştığı işlerin hayalini kurduğu işler olmadığını ancak mevcut işinin kendisini tatmin ettiğini ifade etmiştir. Katılımcı 9, hayal ettiği işe girip girmediği sorulduğunda kısmen bu duyguyu tattığını, değişen hayat koşulları nedeniyle işsiz kaldığı bir dönemde hayal ettiği işle alakası olmayan alanlarda çalıştığını, daha sonra ise hayal ettiği işle aynı kulvarlarda

sayılabilecek bir iş yaptığını vurgulamıştır. Katılımcı 10 ise özel sebeplerden ötürü mezun olduktan sonra çalışmadığını, eğer izin verilseydi hayal ettiği işte çalışabileceğini söylemiştir.

4.1.10. İlk İş deneyiminiz beklentilerinizi ne ölçüde karşıladı?

Katılımcı 1: *3 yıllık bir TRT geçmişim oldu. İlk işim buydu. Oraya da eğilebilirdim ama oradaki denge, masa başlığı, işte ne bileyim yaptığın işin değer görmemesi gibi şeyler küstürdü. Yani Türkiye'deki medya şeyinden hoşlanmadım. Kendi alanımı, kendim şeyimi öyle seçtim.*

Katılımcı 2: *Karşılamadı çünkü sektöre girdiğimde ilk, bundan bir yedi yıl önceydi. Daha vasıfsız geldi. Ya şimdi bizim prodüksiyon işlerinde eğitimi ve alaylı diye ayrılır.*

Alaylı daha çok işte. En azından orada şeyi fark ettim, bu işi yapmak için bu bölümü okumaya gerek yokmuş. Belli bir sermayen ve bilgi birikimin varsa, kendini geliştirirsen zaten bu işten ilerleyebiliyorsun. Çok kolay bir şekilde istediğin yere geçebiliyorsun, onu anladım.

Katılımcı 3: *Şöyle yani tabii çok olumlu etkiledi. Yani iş hayatınıza güzel hem hareketli hem de kaliteli bir ortamda güzel bir kent radyosunda başlamış oluyorsunuz. Radyoculuğun yeni yeni parladığı dönemler. Hoş bir dönem geçirdik. Yani güzel bir başlangıç oldu ve beni de ilerisi anlamında umutlandıran hoş bir dönemdir.*

Katılımcı 4: *İlk iş deneyimi dediğim gibi maalesef şeyden Bahsedeceğim işte ithalat ihracattan. Tabii ki beni çok tatmin etmedi.*

Katılımcı 5: *Beklentilerimi çok az karşıladı. Daha böyle kalabalık, daha canlı, ilişkilerin, iletişimin daha yoğunu oldu. Ve hakikaten bir şey ortaya çıkarabildiğim bir işte çalışmak istiyordum. O zamana dönünce karşılamadı. Çok iyi bir maaşı vardı ama ben dedim ki çok iyi bir maaş alıp da iş tatmini sağlayamayacaksam olmadı. Hakikaten o manada iyiydi. Ama ayrıldım oradan. Çok iyi değildi yani beklentilerimi.*

Katılımcı 6: *Ya bir beklentiyle başlamadık o işe. O yüzden bir beklenti karşıladı diyemem. Ama yeterince tatmin edici bir iş yapıyordum. Sonuçta medyanın bir ayağı, bir internet sitesi kurmuşuz. Yani bir medya organı orası da. Biz insanlara orada kpss yazılarken rehberlik yapıyorduk, formumuz vardı. İnsanlara bilgilendirici içerikler ürettiyorduk. Yani eğitimle medyanın birleştiği bir yer oldu. Benim de tam aslında*

arzuladığım iş birazcık dönüp dolaşıp kendi nehrin akışında ben birazcık oraya girmiş oldum.

Katılımcı 7: O ilk başladığım dönemlerde pandemiydi. Okulda çok fazla kimse yoktu. Öğrenciyle temasım o dönemde olmuyordu. Fatih hocamızla çalışmaya başladım. Uzun yıllarda hoca ile birlikte dersleri yürüttük. Benim en keyifli olduğum an halkla ilişkilerde plan ve uygulamaları dersiydi. İlk derse girdiğimde çok heyecanlıyım. Bir yandan bilgilerim çok fazla, hepsini anlatmak istiyorum. Ama öte taraftan retoriğime güvensen de bir kitleye ilk defa anlatacağım. Onun verdiği tatlı bir acemilik ve heyecan vardı. Ama sonra o derslere çok fazla gire gire artık kürsünün de aşinası oldum. Güzel geçiyor benim için her şey.

Katılımcı 8: aşırı karşıladığını söyleyemem ama en azından şey gözüyle danışma personeli gözüyle bakılmıyordum. Şey yapıyorduk mesela işte orada çalışan işte bir sürü fizyoterapist vardı onların işte bir sürü personel vardı yine onların çeşitli konularda iletişim konusunda özellikle krizi yönetimi gibi konularda işte çeşitli eğitimler hazırlamıştı mesela o kısa süreçte. Şeye bakıyordum mesela ilk olarak çünkü bakılmamış bir tane logo çizilmiş ondan sonra kendi haline bırakılmış hani kurum kimliğinin düzenlenmesi vesaire gibi konulara baktım. Bunlar beni kısmen de olsa tatmin etti.

Katılımcı 9: Şöyle, haber yazmak, haberci olmak, haberin peşinden koşmak, fotoğrafa gitmek, işte alanda olmak bunlar tabii ki beni çok tatmin etti. Bayağı bir karşıladı aslında o benim içimdeki şeyi. Ama karşılamayan kısım şu oldu, sektörle ilgili birtakım şeyler beni hayal kırıklığına uğrattı. Hani biraz o kısım aslında ilk başa döneceğim, hani arkadaşların buradan mezun olanları şikâyet ettiği kısım biraz benzeşiyor. Burada anlatıldığı gibi değil yani sektör işte, o kadar idealist, o kadar düzgün işleyen bir sistem yok ya da hayal ettiğimiz gibi bir yapıyla karşılaşmıyoruz. Bu biraz beni hem kendi adıma hem yaptığım iş adına hayal kırıklığına uğrattı. Zaten kısmen gerisin geri gazeteciliğe, haberciliğe dönmeme sebeplerinden bir tanesi de budur, o hayal kırıklığı.

Katılımcı 10: Şu an fazlasıyla karşılıyor diyebilirim. Dediğim gibi yine kişisel sebeplerden. Benim çocuğum da var. Onun saatlerine uyuyor. Maaş olarak da karşılıyor. Bir de öğretiyorlar. Yani aynı zamanda çok şey öğreniyorum.

Katılımcıların ilk iş deneyimlerinin beklentilerinizi ne ölçüde karşıladı sorusuna ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde, beklentilerin karşılanma düzeyinin büyük

ölçüde farklılaştığı görülmektedir. Katılımcı 3, 6, 7 ve 9, ilk iş deneyimlerini genel olarak olumlu, eğitici ve keyif verici bir süreç olarak tanımlamış; özellikle sahada aktif olma, üretim yapabilme, öğrenme fırsatları ve kişisel gelişime katkı sağlama gibi unsurların beklentilerini büyük düzeyde karşıladığını ifade etmişlerdir.

Buna karşın Katılımcı 1, 2, 4, 5 ve 8, ilk iş deneyimlerinin beklentilerini çok karşılamadığını veya kısmen karşıladığını belirtmişlerdir. Katılımcılar, sektörel gerçeklerin beklentilerle uyuşmaması, üretkenlik ve yaratıcılık alanının sınırlı olması gibi sebeplerle hayal kırıklığı yaşadıklarını dile getirmiştir. Özellikle Katılımcı 5'in vurguladığı üzere, maddi koşulların iyi olmasına rağmen iş tatmininin sağlanamaması, işten ayrılma kararında belirleyici olduğunu vurgulamıştır.

Katılımcı cevapları genel olarak değerlendirildiğinde, ilk iş deneyiminin beklentileri karşılama düzeyinin; işin içeriği, kişinin kendini geliştirebilme imkânı, yaptığı işte anlam ve değer bulması ile bireysel yaşam koşullarına uyum gibi nedenlere bağlı olarak şekillendiği görülmektedir. Bu bulgular, ilk iş deneyiminin mezunların kariyer beklentileri ve sektöre bakış açıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

4.1.11. Mevcut çalıştığınız pozisyon, kariyer beklenti ve hedeflerinize ne kadar uyumlu?

Katılımcı 1: *Şu an en tepedeki, kariyerimin en tepedeki yerindeyim ama yine beni tatmin etmiyor. Benim için paramı kariyer mi diye sorsanız. Benim için her zaman cevabım kariyerdir. Hiç oldum demiyorum.*

Katılımcı 2: *Şu an hedeflerimle uyumlu, ilerliyorum diyebilirim.*

Katılımcı 3: *Gayet uyumlu ve bu uyum şu anki işime de çok uyumlu bir şekilde devam ediyor.*

Katılımcı 4: *hayal ettiğim ve beklediğim kariyerle şu an çalıştığım işimin hiçbir alakası yok, medya ile hiçbir alakası yok.*

Katılımcı 5: *Yani çok yeteneklerime uygun, birikimime uygun bir pozisyonda değildim artık emekli olmaya yakın. O şekilde 65 yaşına kadar da çalışabilirdim aslında. Ama dedim ki böyle olmasın, ben başka şeyler de yapabilirim bu hayatta.*

Emekli olmayı da hak etmiştim yasal olarak. Emekli olmaya karar verdim ve oldum.

Katılımcı 6: *Hiç uyumlu değil. Yani ben zaten kendi babam memurken hayatım boyunca memur olmayacağım deyip ben bugün memur oldum. Hiç uyumlu değil*

Katılımcı 7: *uyumlu. Hedeflediğim hayal ettiğim kariyerime adım adım gidiyorum şu an orta vadedeki hedefim doçent olmak. Zaten doktor oldum. Bir buçuk senelik bir süre zarfı geçti. Şimdi yayınlar yapıyorum. Güzel birliklerimiz var. Yani akademik anlamda iş birlikleri. Hocalarla çalışıyorum. Bizim kendi bölümümüzden bazı hocalarımla birlikte hem yayın hem de proje bazında araştırmalarımız mevcut. Bir yandan tabii kendi çalışmalarım da var. Kendi derslerim de var. Dolayısıyla yayın, proje, öğrencilerle iletişim, kürsü yani çok yönlü bir kariyer sürecini götürmeye çalışıyorum. Kismet olursa da inşallah 2027 sonunda falan doçent olmayı hedefliyorum.*

Katılımcı 8: *Şu an %90 seviyesinde kariyerimden memnunum çünkü kendi işimi yapıyorum. Pazarlama tarafında TÜYAP'a başladım sonra pandemi döneminde kurumsal iletişim birimi kuruldu. Bizzat bu oluşumun içerisinde yer aldım. O dönemde tabii 3 yıl kadar kendi başıma çalıştım hiç ekibimin olmadığı bir süreçte ama sonra giderek ekibim genişledi. Ve aslında şu an Türkiye'nin en büyük fuarcılık şirketinin organizasyon şirketlerinden birinin ana markasını ve bunun yanı sıra fuar markalarının iletişimini yönetiyorum. Dolayısıyla aslında maalesef tüm bizim okuldan ya da işte iletişim fakültelerinden mezun olan arkadaşlarıma nasip olamayan, ülkenin şartlarından dolayı nasip olamayan bir işi aslında hayallerime uygun bir şekilde yapıyorum.*

Katılımcı 9: *Bence gayet uyumlu. Yani evet tabii ki o hani insan olarak ilk aşkım o habercilik, gazetecilik ondan biraz uzaklaştım. Ama yine yaptığım iş baktığım zaman okuduğum okul ve öğrendiklerimin çerçevesinde ve üzerine artı ben bundan zevk de alıyorum. Sonuçta bir insanın bir işte mutlu olması ve başarılı olması için işini sevmesi gerekir. Yani çok fazla hayallerimden uzaklaştığımı düşünmüyorum ama tabii ki içimden geçen, gönlümden geçen mesleği de çok fazla icra edemedim.*

Katılımcı 10: *Şu an için uyumlu ama daha ilerlemek isterim tabii ki.*

Katılımcıların mevcut çalıştıkları pozisyon ile kariyer beklenti ile hedefleri arasındaki uyuma ilişkin bulgular incelendiğinde, uyum düzeyinin katılımcılar arasında farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Katılımcı 2, 3, 7, 8, 9 ve 10, mevcut pozisyonlarının kariyer hedefleriyle büyük ölçüde uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu katılımcılar, mesleki olarak ilerlediklerini, hedeflerine adım adım yaklaştıklarını ve yaptıkları işten genel anlamda memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Akademik kariyer yolunda ilerleyen katılımcı 7 ile kendi alanında yönetici pozisyonunda bulunan katılımcı 8'in cevapları, mevcut pozisyonlarının uzun vadede hedefleriyle örtüştüğünü söylemişlerdir.

Buna karşın katılımcı 1, 4, 5 ve 6 mevcut çalışma koşullarının kariyer beklenti ve hedefleriyle uyumlu olmadığını dile getirmiştir. Katılımcılar, kariyerlerinde geldikleri noktaya rağmen tatmin olmadıklarını, hayal ettikleri mesleki alanda çalışamadıklarını veya mevcut pozisyonlarının bir zorunluluk sonucu şekillendiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcı 5'in emeklilik kararı, kariyer sürecinde yaşanan uyumsuzluğun bireysel bir kırılma noktası oluşturduğunu göstermektedir.

Katılımcıların mevcut pozisyonları ile kariyer beklenti ve hedefleri arasındaki uyumun; kişisel tatmin, mesleki ilerleme imkânları ve bireyin kendi hedefleri doğrultusunda yön alabildiği alanlarda daha güçlü olduğu görülmektedir. Uyumun sağlanamadığı durumlarda ise katılımcıların kariyerlerine yönelik memnuniyetsizlik yaşadıkları ve farklı yönelimler geliştirdikleri betimlenmiştir.

4.1.12. Bugün kariyerinizden memnun musunuz?

Katılımcı 1: Kesinlikle, kesinlikle evet.

Katılımcı 2: *Memnunum çünkü bir yandan projelerimi yazmaya devam ediyorum.*

Sponsorluk buldukça bunları hayata geçirmeye devam ediyorum. Memnunum yani o yüzden.

Katılımcı 3: *Evet Memnunum. Çünkü hayalini kurduğum kendimi hayal ettiğim o işlerde çalıştım. Ve şu anda da çalışmaya devam ediyorum. Çünkü yine bölümümle alakalı bir pozisyondayım.*

Katılımcı 4: *Gayet Memnunum. Ben biraz böyle şeyimdir düzenli bir kişiyimdir. Belli bir saatleri severim ederim. Bu yönden evet beni çok karşılıyor. Maddi anlamda da bu şekilde. Yurt dışıyla hala bağlantılıyım. Ben insan ilişkilerini çok seviyorum. Yurt*

dışındaki kişilerle sürekli görüşmeler içinde olduğum için yazışmalarda olsun görüşmeler veya ziyaretler falan o anlamda da beni tatmin ediyor.

Katılımcı 5: *ben emekli olduktan sonra tamam artık bitti. Ben kariyer çok benim için diye düşünmedim açıkçası. Emekli olduktan sonra da oturdum. Ben bugüne kadar neler biriktirdim mesleki anlamda, kişisel anlamda, insan ilişkileri anlamda. Bunları şöyle bir ortaya koyup baktığımda dedim ki bunların üzerine yeni bir şeyler ne koyabilirim? Ve işte bir lisans eğitimi daha aldım, bir işletme bölümünü bitirdim üzerine. İki yıl bir aşıcılık eğitimi aldım, açık öğretimle. Ondan sonra dedim ben bir de yüksek lisans yapayım. Bir takım hani böyle gençlere yönelik diye düşünmüştüm aslında kariyer danışmanlığı yapabilir miyim acaba diye. Şu anda bir yüksek lisans programındayım işte bitirmek üzereyim. Ve bu arası için de yeni kariyer hedeflerim var açıkçası. Başka hem gönüllü olarak topluma, gençlere fayda sağlayacak, gereksinimlerimi kullanabileceğim bir şeyler yapmak isterim. Ya da hani yeni bir kariyer ile de açıyorum ben. Toplum 55 yaşında birinin yeni kariyer yapmasına ne kadar açık bilmiyorum ama ben oldukça açığım.*

Katılımcı 6: *yani kısmen. Rahatsızım diyemeyeceğim. Çünkü gerçekten kamu personelliğinin belli bir konforu var. Uzman olarak istihdam edilmek. Hani çünkü orada farklı unvanları da var.*

Şimdi benim unvanım uzman. Uzmanlığın getirdiği hem ekstra konfor hem kısmen saygı beni tatmin ediyor. Burada öğrendiklerim üzerine işte buranın kattıklarından sonra öğrendiğim meslekle kendime kattıklarım şu an yaptığım işle çok işime yarıyor. O yüzden de hani bir, tam bir tatmin olmasa da keyif alıyorum şu an bulunduğum işte

Katılımcı 7: *evet. Birincisi okulumu seviyorum. Okulumdaki öğrencileri seviyorum. Öğrencilerimle harika bir iletişimim var. Hem onlara çok fazla bilgi aktardığımı düşünüyorum. Hem de onlarla empati kurup onların biraz da belki yaş aralığımız kısa olduğu için. Biraz daha birbirimize yakın yaşlarda olduğumuz için. Duygudaşlık kurabildim. Aynı jenerasyondan geldiğimizi düşünüyorum. Ve bu durumdan olduğum yerden memnunum.*

Katılımcı 8: *kendimi her iş pozisyonunda geliştirdim. Ve kariyerimde geldiğim noktadan gayet memnunum.*

Katılımcı 9: *Evet, gayet memnunum.*

Katılımcı 10: *Şartlarıma göre memnunum ama daha çok ilerleyebileceğimi düşünüyorum.*

Katılımcıların bugünkü kariyerinizden memnun musunuz sorusuna ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde, çoğu katılımcının kariyerlerinden memnun oldukları görülmektedir.

Katılımcı 1, 2, 3, 4, 7, 8 ve 9, mevcut kariyerlerini olumlu bir şekilde değerlendirmiştir. Katılımcılar; hayal ettikleri alanlarda çalışıyor olma, üretmeye devam edebilme, düzenli bir çalışma yapısına sahip olma, insan ilişkileri kurabilme ve mesleki olarak kendilerini geliştirmiş olma gibi nedenlerle kariyerlerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Bazı katılımcılar ise kariyer memnuniyetini daha kısmen bir şekilde değerlendirmiştir. Katılımcı 6 ve Katılımcı 10, kariyerlerinden tamamen memnun olmadıklarını ancak mevcut koşullar üzerinden genel olarak tatmin olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcı 5'in ifadeleri ise kariyer memnuniyetinin sadece aktif çalışma hayatıyla sınırlı olmadığını göstermektedir.

Katılımcıların kariyer memnuniyetlerinin; yaptıkları işten keyif alma, kendilerini geliştirebilme, çalışma koşullarının bireysel yaşamlarına uyum sağlaması ve geleceğe yönelik yeni hedefler oluşturabilme durumlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir.

4.1.13. İletişim fakültesi mezunu olmanın iş bulma sürecine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Katılımcı 1: *Ben tamamen burada yüzdelik orana bölerek cevap vermek istiyorum. İş bulma konusu Ankara İLEF sana yüzde elli verebilir. Medyaya çok iyi hazırlanabilirsin. Çok iyi bir gazeteci de olabilirsin. Çok iyi bir yönetmen de olabilirsin. Çok iyi bir akademisyen de olabilirsin. Ama bir yerlere ulaşmak için, varmak için kişinin kendisine kalmış. Kendisini geliştirmesi gerekli yani. Üniversitenin evet çok şeyi var ama burada tamamen kişiye bağlı.*

Katılımcı 2: *Şimdi şöyle oluyor, bunu kendini geliştiren insanlar da yapabiliyor değil mi? Özellikle kendi alanım için söylüyorum. Eğitim hayatında o 4 yıl minimum okuduğunu varsayarak cevaplıyorum. Bol bol kendi seçtiğin alanda ürettiysen, iş fırsatları kolay geliyor diyebilirim yani. Bir de fakülte olarak, iletişim fakültesi olarak da cevaplayayım bunu. Şimdi genelde bizde şey sistemi vardır, şimdi iletişim fakültesine*

geldim, sinemayla alakalı pek bir şey görmedim ama genel kültürünü de burada geliştirdiğin için, şimdi iletişim tarihi öğreniyorsun, radyoyu ayrı öğreniyorsun, reklam bilmem ne vesaire, her şeyi öğreniyorsun. Öğrendiğin bilgiler, isteyen yazdığın projelere, üretmeye çalıştığın şeylere de bir etki ediyor. Farklı dallarda, farklı fikir öncelerinde okuyorsun. Bunlar genel kültürünü geliştiriyor. Zaten sanat üretmek de biraz genel kültürün gelişmiş olması gerekiyor. Açık olmak gerekiyor bunlara.

Katılımcı 3: *Bunu tabii zamansal olarak değerlendirmek lazım. Bizim dönemimizde çok şanslıydık biz gerçekten. Sizler için de genç iletişim okuyanlar ve mezunlar için de bu dönem çok zor her şey. Yani o kadar çok faktör var ki şu an. Öncelikle çok fazla İletişim Fakültesi açıldı. Çok fazla rakibiniz var. Bizim dönemi şimdi ben şöyle değerlendirmek istiyorum. Yani şimdi çok kaliteli bir dönemdi. Şimdi de çok değerli hocalarımız var. Çok değerli şeyler öğreniyorsunuz. Yapay zekâ diye bir şey var. İnanılmaz hayata katkısı var. Olumlu olumsuz. Ama yani şimdi biz anayasa dersini Mümtaz Soysal'dan aldık. Daha fazla özellikleriniz olmanız lazım. Belli bir alanda ihtisas yapmanız lazım diye düşünüyorum.*

Katılımcı 4: *Tamamen kişiliğinle iş buluyorsun. İletişim fakültesinden aldıkların üzerinde yoğunlaşacaksın. Ve kendini satacaksın. Aksi takdirde istersen bütün derslerden mükemmel ol. Hepsini başarıyla yap. İlk girebilmen için o iş yerine önce kendini göstermelisin. Pazarlayabilmelisin yani.*

Katılımcı 5: *Ben mülakatlarda hani çeşitli iş görüşmelerinde mülakatlara girdim.*

Sınavlara girdim tabii. Şöyle bir dönüp baktığımda meslek hayatıma ya da iş yerinde yeni pozisyonlara atanmak için de mülakat süreçleri oldu. Bir iletişim fakültesi mezunu olmanın buralarda çok faydasını gördüm. Çünkü bizde hani bir Türkçe öğretmenimiz vardı yazınsal türler dersine de giren Emin Özdemir. Allah rahmet eylesin. Mesela hani o kadar güzel yönlendirdi ki bizi ben zaten okumayı da seven bir insanım. Ciddi bir birikim edindik. İletişim fakültesindeki diğer derslerdeki hocalarla iletişimimizin iyi olması, okuldaki ortamın hep yeni bir şeyler öğrenmeye, hep kendini geliştirmeye teşvik ediyor olması bana bu girdiğim sınavlarda çok ciddi fayda sağladı. Yani okul bize iyi bir birikim sağladı. Bunu söyleyebilirim. İletişim fakültesi olmanın bu tür faydalarını gördüm. Ama dersin ki hani tam olarak bir meslek sahibi yapıyor mu iletişim fakültesi olmak? Meslek sahibi olarak kendini görüyor musun? Hayır. Fakültesi o anlamda seni meslek sahibi yapmıyor ne yazık ki. Fakat ciddi bir katkı sağlıyor. Kişisel gelişimine,

bilgi birikimine ciddi manada katkı sağlıyor. Ama bizim okulu bitirip de sektörden radyo televizyon alanında, gazetecilik alanında çalışan çok başarılı arkadaşlarımız var. Belki onlar bu konudaki kararlılıkları okula daha başlarken verdikleri kararlar onlar için daha iyi bir kariyer süreci sağlamış olabilir. Yani bu benden de kaynaklı olabilir.

Ama ben hani meslek sahibi yapmak konusunda iletişim fakültelerinin bazı eksikleri olduğunu düşünüyorum

Katılımcı 6: *Ya bu tıp okumadıysan, bir şey mezunu olmak yeterli bir şey değil ki. Senin o arada ne yaptığınla ilgili. Yani iletişim mezunu olduğum için, iletişim fakültesinin mezunuyum. Hadi beni şurada iş alsınlar gibi bir şey değil. Bir de iletişim fakültesi gerçekten, yani böyle girdim içeri, çıktım. İşte ne olacaksın? Biz bunun üniversitede de çok şakasını yapıyorduk. Yani radyo, televizyon, sinema. Ya üç tane alan bu ya. Yani radyoculuk başka bir iş. Sinema başka bir şey. Televizyon başka bir şey. Öyle olunca iletişim mezunu olduğumuz için işte bir meslek sahip olmak iletişim mezunluğunun getirdikleriyle bir paralel değil.*

Katılımcı 7: *İletişim Fakültelerinin tamamının en temel sorunlarından birinin özlük hakları oluşturuyor. Şimdi avukat olmak istiyorsanız hukuk fakültesinden mezun olmanız lazım. Hekim olmak istiyorsanız tıp fakültesinden mezun olmanız lazım. Ama hak ilişkiler mesleğini icra etmek, gazeteci olmak, basın emekçisi olmak ya da radyo sinema alanında yer almanız için illaki 4 yıllık İletişim Fakültesi mezunu olmanıza gerek yok. Dolayısıyla bu özlük haklarının olmaması mezunlarımızın sektörde iş bulma sürecini ne yazık ki zorlaştırıyor. Çok sayıda mezun veriyoruz ama bu mezunlarımızın özlük hakları olmadığı için, ekonomi politikaları neoliberalizm üzerinden şekillendiği için işte belki ileride sektöre girdiğinde göreceksin özelleştirmeler, kuralsızlaştırmalar, esnek ve güvencesiz çalışma. Bunların hepsi tabii ki iletişim mezunlarının iş bulma sürecini zorlaştırıyor.*

Katılımcı 8: *İşte az önce verdiğim örnekten yola çıkarak çünkü şey oluyor, ilanlar artık öyle ilanlar ki iletişim fakültesi mezunlarından uzmanlık alanı fark etmeksizin her şeyi bekleyen bir ilan seti var. Maalesef bu ilanlarda insan kaynakları personelinin bilinçsiz yaklaşımından ve aynı zamanda departman yöneticilerinin de bilinçsiz yaklaşımından, her işe her insana yaptırmanın mükemmel karlı olduğunu düşünen kapitalist bir yaklaşımdan kaynaklanıyor. Örnek veriyorum ben kurumsal iletişim uzmanı ilanını çıkarken kurumsal iletişim uzmanı ilanına şunun konulmasını sevmiyorum. Mesela işte*

after effect bilsin, işte onu yapsın, video düzenlesin, işte deşifre yapsın, onu da yapsın, tasarım yapsın gibi bir yaklaşımla ben kurumsal iletişim uzmanı alamam. Kurumsal iletişim uzmanı olması gereken işte o ajanslarla aradaki ilişkiyi koordine etsin, nasıl brief yazabileceğini bilsin, uzmanlık alanını ona göre yapsın. Günün sonunda ben evet yani az önce işte bahsettim ya örnekte, ben iyi fotoğraf seçebilmeliyim çünkü işte basın bültenlerinde kullandığım fotoğraf aslında benim markamın görünen yüzü. Ama ben o fotoğrafın nasıl çekilmesi gerektiğini fotoğrafçı arkadaşuma briefleyebilecek kadar temel fotoğraf eğitimi almalıyım. Yani işte deklanşörü hangi noktada bastığına kadar detay verecek konumda olan kişi ben olmamalıyım. Dolayısıyla bu şeyde biraz dezavantajlı görüyorum maalesef. O da işte toplumun yeteri kadar bu konuda bilinçlenmemesi, bunun yanı sıra işte dediğim gibi çok çok işi tek insana yaptırabilme isteği. İletişim fakültelerinin zaten her zaman konuştuğumuz bir konu, iletişim fakültelerinin inanılmaz çoğalması ve mezunlarına gerçekten yeterli işi sağlayabilecek imkanları sahip olmaması. Türkiye ekonomisinde de zaten böyle bir imkana sahip olunmaması. Bunlar bence kritik etkenler. O yüzden önemli olan tabii ki iyi üniversitelerden mezun olmak her zaman güzel bir şey.

Katılımcı 9: *Şöyle yani bence eskiden daha kolaydı. Yani işte bir iletişim fakültesinden mezun olduğumuz zaman iletişim alanında yetkin birisi biz bunu işte gazetecilikte, şurada burada, çekimde, kurguda kullanalım diyorlardı. Şimdi pek öyle bir şey kalmadı yani şu an için konuşuyorum. Bunun sebebi şu, şimdi artık alan dışından çok fazla insan bu sektörde çalışmaya başladı. Yani çünkü bu birazcık kendini geliştirmekle ilgili. Atıyorum işte bir kurgu programı öğrenen hukuk fakültesi mezunu bir çocuk bile yandan bu işleri yapabiliyor. Ya da mesela şu an bizim çalıştığımız kameraman bir arkadaşımız var daha öğrenci, stajyer. Mesela o mühendislik okuyor ama bizim yanımızda gelip kamerayı, çekimi, yayını öğrenebiliyor. Hani bu biraz insanın kendisini geliştirmesiyle alakalı. Yine dediğim gibi bu iletişim fakültesi hani entelektüel anlamda biraz doygunluk veriyor insana. Bir de network. Yani yine aslında iletişim fakültesinin kendisiyle alakalı değil iş bulma süreci. Biraz kişinin kendi çabası ve kendi geliştirmesiyle alakalı olduğunu düşünüyorum.*

Katılımcı 10: *İletişim sektörü şu an ben biraz sıkıntılı görüyorum. Yani ne kadar bizim kendi çabamıza kalmış desem de engeller var. Basın sektörü de şu anda biliyoruz yani belli bir şeyin güdümünde ilerliyor. Dolayısıyla aslında çok da kolay değil. Benim ilk bu alana giriş yapmaya çalıştığımda bir nebze yine iyiydi. Ama yıllar içerisinde çok şey*

değişti ve daha kötüye gittiğini düşünüyorum. Hem mesleğin icra edilmesi daha zor hem durmak zor, kendine yer bulmak zor hem de şartları da zor.

Katılımcıların iletişim fakültesi mezunu olmanın iş bulma sürecine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz sorusuna ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde, mezuniyetin tek başına belirleyici bir unsur olarak görülmediği, ancak farklı açılardan katkı sağladığı yönünde ortak bir görüş sahip oldukları görülmüştür.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, iletişim fakültesi mezunu olmanın iş bulma sürecinde doğrudan bir avantaj sağlamadığını, asıl belirleyici unsurun bireyin kendini geliştirmesi, üretkenliği ve kişisel özellikleri olduğunu vurgulamıştır.

Katılımcı 1, 4, 6 ve 9, iş bulma sürecinin büyük ölçüde kişisel çabaya bağlı olduğunu ifade etmiş; iletişim fakültesi mezunu olmanın tek başına belirleyici ve terli olmadığını, bireyin kendini gösterebilmesi ve farklı alanlarda yetkinlik kazanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcı 2, 5 ve 9, iletişim fakültesinde alınan eğitimin özellikle genel bilgi birikimi, kişinin kendisini ifade becerisi ve üretmeye açıklığı süreçlerinde kendilerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu bulgular Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi bağlamında doğrudan meslek kazandırmaktan ziyade bireyin kendini geliştirebileceği bir altyapı sunduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Katılımcı 3, 7, 8 ve 10), günümüzde iletişim fakültesi mezunlarının iş bulma sürecinin geçmişe kıyasla daha zor hale geldiğini ifade etmişlerdir. İletişim fakültelerinin sayısındaki artış, mezun sayısının fazlalığı, alan dışından kişilerin sektörde yer alabilmesi ve çalışma koşullarının zorlaşması gibi nedenlerin iş bulma sürecini olumsuz etkilediği betimlenmiştir.

4.1.14. İletişim fakültesi öğrencilerine ne gibi tavsiyeler verebilirsiniz?

Katılımcı 1: *Bizim zamanımızda sosyal medya alanı yoktu. Bizim zamanımızda sosyal medyaya bu kadar inanılmıyordu. Instagram, Facebook, sonra internet haberciliği. Bence medya alanında daha şanslılar. Ama kendilerini sadece medya olarak, medyada sınırlamasınlar. Ne yapmak istiyorlarsa bence şu an yapmaya başlasınlar. Tek önerim bu olur.*

Katılımcı 2: *Şimdi İletişim Fakültesi bünyelerinde çok farklı dallar ayrıldığı için önce bir şeye karar vermek lazım. Bunu fakülteye başladığında da karar verirsin tabii. Ama ilk yıllarda karar vermekte fayda var. Şimdi medyası var, yayıncılık var, senaryo var, kurgu, montaj, gazetecilik, sinema, televizyon, görsel işitsel, reklam üretimi, çok fazla marka iletişiminden tutun grafik tasarıma kadar. Şimdi neye yöneleceğine biraz karar vermen gerekiyor. Yani diğer bölümlerden farklı olarak da İletişim Fakülteleri üreticiliğe dayalı bir fakülte aslında. O yüzden bir yöneliminle bunu bir keşfetmen gerekiyor. En azından ilk yılın sonunda buna karar verdiğini varsayarak sonraki üç yılda o yöneldiğin alanda kendini geliştirirsen kendi yararın olur. Yoksa mezun olup ben ne yapacağım deyip sadece sosyal medya uzmanına falan yönelen çok kişi oluyor. Biraz kendini keşfetmekle ilerlemek gerekiyor bence.*

Katılımcı 3: *Belki biraz daha farklı çalışmanız gerekir. Bizde bir yabancı dil yeterli oluyorsa sizde şimdi iki tane üç tane yabancı dil bilmeniz gerekiyor diye düşünüyorum. Avantajlarınız şu yani şu dönem birtakım olanakları kullanarak yurt dışına ve tüm dünyaya açılma fırsatınız çok daha yüksek.*

Yeter ki bu tamamen sizlerin vizyonu ile ilgili bir şey. Şu dönem birtakım avantajlar sağlamak ve hayallerinizi ama farklı ve hatta uçuk hayallerinizi de gerçekleştirmeniz çok daha kolay aslında.

Ama farklı gayretlerde bulunmanız lazım. Dediğim gibi zamanı boş geçirmemeniz lazım ve bir alanı belirleyip yani artık şey değil hani sadece radyo, televizyon, sinema mezunuyum değil. Belli bir alanda o bölümün içindeki kapsayan belli bir alanda ciddi uzmanlaşma gerekir. Bu size avantaj getirir.

Katılımcı 4: *İnsan biriktirmek İnsan biriktirilecek her yerden ufağıyla büyüyle insan biriktiriyorsun. Kendimizi göstereceğimiz insan biriktireceğimiz işlerde oluyoruz.*

Katılımcı 5: *İletişim fakültesi mezunu bir insan pek çok alanda çalışabilir.*

Hele geldiğimiz dönemde kurumsal iletişim, ondan sonra kariyer danışmanlığı hepsinde rol alabilirler. Bunların bilincinde olarak dünyayı doğru anlayarak, kesinlikle ufuklarını geniş tutarak, yani dünya çünkü insanların kariyer yapacakları yer, dünya. Sadece Türkiye olarak görmeyip, hani dünyanın neresinde ne yapabileceklerine bakarak bu okuldaki eğitimi sürdürmelerini ve hani hedeflerini de baştan belirlerlerse, kendilerine bir yol haritası çizmelerinin daha kolay olacağını düşünüyorum. Değilse

hani dur okulu bitireyim de nasıl olsa bir iş bulurumdan çok iyi sonuçlar çıkmayabiliyor. Yani hedefini doğru belirleyip, iletişim fakültesinden de neler katabilirim kendime bu anlamda diye bir yol haritasını öyle çizmenin çok daha faydalı olacağını düşünüyorum, bunu tavsiye edebilirim. Bir de bizim okulumuz özelinde, Ankara Üniversitesi özelinde çok tarihi olan, kurumsal anlamda çok güçlü bir okul. Onu da şey yapmasınlar, hani kıymetini bilsinler diye düşünüyorum.

Katılımcı 6: *kendilerine bir yön seçmeleri lazım. Yani bu şeysiz olmuyor. Rotasız denizde gemi savruluyor. Evet bir limana şanslıysan varabilirsin. Birinci sınıf zaten temeldir. O arada oturup demeli ki ben şu yönde ilerlemek istiyorum deyip o yönde yapılması gerekenleri ortaya koyup onları geliştirmeye çalışmalı.*

Katılımcı 7: *mutlaka gündemi takip etmeleri tavsiyesini vermek istiyorum. Bir iletişim fakültesi mezunu, özellikle de bir hakla ilişkiler mezununun içinde bulunduğu ülkenin ve dünyanın siyasi yapısını, demokrasi kültürünü, üretim ilişkilerini, medya formatını, hukuki yapısını, anayasayı, iletişimsel pratikleri göz ardı etmeye, takip etmeme şans yok. Yine sosyal ağlar özellikle internet teknolojisi, yapay zekâ, sosyal medya platformlarını kullanma yani buradaki yeniliklere, buradaki hız, maliyet ve kalite açısından dönüşümü yakalaması gerekiyor. Yani proaktif olması lazım. Bir yandan da tabii ki okuma kültürü ve uzmanlaşma. Bir yandan da uzmanlaşmamız gerekiyor. Yani spesifik bir alanda belirli bir bilgiyi sistematize etmeye uzmanlaşma diyoruz.*

Katılımcı 8: *dersler çok önemli Mutlaka ama mutlaka bir topluluk üyesi olmakta fayda var. Çünkü oradayken işte sıra arkadaşlarıyla beraber yapabildiğin işte bir iş, bir proje gerçekten insana çok büyük kapılar açabiliyor. Sana da çok fazla şey öğretiyor. Üniversite yıllarında en büyük yatırım yapılması gereken kısımlardan bir tanesi dil gerçekten çok önemli hale gelmeye başladı. İyi yerlerde çalışan insanların en azından hani zaten İngilizceyi hiç söylemiyorum ama birkaç dille kendilerine fark yaratabilecek süreyi en güzel üniversite yıllarında bulabilirler.*

Katılımcı 9: *Şöyle ki birincisi çalışmaktan korkmasınlar. Emek vermekten korkmasınlar. Emek vermeden gerçekten insan hiçbir yere gelemiyor ve öğrenecek çok fazla şey olduğunu görüyor süreç içerisinde. İkincisi kesinlikle benim yaptığım hatayı yapmayı bir dili öğrensinler. Bu hangisi olursa olsun. İngilizcenin yanına başka bir dili daha iyi olur tabii ki. Üçüncüsü teknolojiyi çok yakından takip etsinler. Çünkü bu son zamanlarda gündemde olan işte bu yapay zekâ kimleri işsizi bırakacak ne yapacak*

falan. Bunu öğrenirlerse gerçekten ileride hem çok rahat ederler hem istedikleri işi yapabilecek imkân bulabilirler diye düşünüyorum.

Katılımcı 10: *Benim tavsiyem kesinlikle çok çaba sarf etmeleri, çok çalışmaları gerekiyor. Hiçbir zaman vazgeçmeden. Çabalayınca yine bir yerlere gelebiliyoruz. Sosyal ilişkileri kuvvetli tutmak lazım. Hocalarımızla aramızın iyi olması çok önemli bence. Onlar da çok kapı açıyorlar çünkü. Onlarla öğrenecek çok şey oluyor. Sadece akademik, sınavlardan başarılı olmak değil de onun dışında kendilerini geliştirmeleri gerekiyor. Nitekim ben tasarım programları kurgu ile alakalı fakülteden pek bir şey aldığımı söyleyemem. Onlar tamamen benim kendi kişisel çabalarım sonucu öğrendiğim şeyler oldu. Ki şu anda onun ekmeğini de yiyorum yani.*

İletişim fakültesi öğrencilerine yönelik ne gibi tavsiyeler verebilirsiniz sorusuna ilişkin verilen bilgiler incelendiğinde, önerilerin çoğu kişisel çaba, erken yön belirleme ve kendini geliştirme gerekliliği etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.

Katılımcılar, iletişim fakültelerinin fazla sayıda alt alan barındırması sebebiyle öğrencilerin mümkün olduğunca erkenden hangi alana yönelmek istediklerine karar vermelerinin önemi vurgulamıştır.

Katılımcıların çoğu, öğrencilerin üniversite yıllarında pasif bir şekilde geçirmemeleri, üretmeye açık olup erken başlamaları ve zamanlarını verimli kullanmaları gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle farklı alanlarda deneyim kazanmanın ve kişisel ilgiler doğrultusunda kendini geliştirmenin mezuniyet sonrası süreci kolaylaştıracağı belirtilmiştir.

Yabancı dil bilmenin, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmenin ve güncel konulara hâkim olmanın da katılımcılar tarafından sıkça dile getirilen tavsiyeler arasında yer alan bilgiler görülmektedir.

Buna karşın bazı katılımcılar, sosyal ilişkilerin ve üniversite ortamında kurulan bağların önemini vurgulamış; birlikte üretmenin ve akademik kadro ile kurulan iletişimin öğrencilerin gelişimine katkı sağladığını belirtmiştir. İnsan ilişkileri kurabilme ve bu ilişkileri sürdürebilme becerisinin, iletişim fakültesi öğrencileri için önemli bir unsur olduğu vurgulanmıştır.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, İletişim Fakültesi mezunlarının kariyer beklentileri ile gerçek iş deneyimi arasındaki uyumu nitel veri aracılığıyla incelenmiştir. Elde edilen bulgular, mezunların kariyer beklentileri ile gerçek iş deneyimleri arasındaki ilişkinin karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Mezunların, büyük bir kısmı iletişim fakültesini isteyerek seçmiş, üniversite yıllarında medya, akademi ve iletişim alanlarında idealize edilmiş kariyer hedefleri geliştirmiştir.

Mezuniyet sonrası iş yaşamında, sektörel koşullar, istihdam olanaklarının sınırlılığı, çalışma saatleri ve ücret politikaları çevre ve aile etkisi gibi faktörler nedeniyle bu beklentilerin önemli ölçüde dönüşüme uğradığı belirlenmiştir.

Çalışma bulguları, Özellikle Ankara Üniversitesi iletişim fakültesi eğitiminin, öğrencileri doğrudan belirli bir mesleğe hazırlamaktan ziyade; eleştirel düşünme, iletişim becerileri, özgüven, empati ve çok yönlü bakış açısı kazandırma açısından önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Bu becerilerin, mezunların farklı sektörlerde istihdam edilmesini ve kariyer gelişim süreçlerine yardımcı olduğunu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda, iletişim eğitiminin dolaylı fakat uzun vadeli bir kariyer avantajı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer yandan, kariyer beklentileri ile iş deneyimleri arasındaki uyumsuzluğun tamamen olumsuz bir durum olarak değerlendirilmediği; bazı mezunların bu uyumsuzluğu yeni kariyer yönelimleri ve alternatif iş alanları geliştirme fırsatı olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu durum, kariyer uyumluluğu ve umut kavramlarının mezunların kariyer gelişim süreçlerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan araştırmanın bulgularına göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- İletişim fakültelerin müfredatları, teorik temeli koruyacak şekilde sektörün güncel ihtiyaçları ve dijital beceriler doğrultusunda desteklenmelidir.
- Öğrencilerin üniversite eğitimi boyunca kariyer planlaması konusunda daha bilinçli kararlar alabilmeleri için kariyer danışmanlığı ve sektörle etkileşimi arttıran uygulamalara ağırlık verilmelidir.

- Öğrencilerini, iletişim eğitiminin kazandırdığı aktarılabilir becerilerin (iletişim, eleştirel düşünme, problem çözme) farklı sektörlerde nasıl değerlendirebileceği öğrencilere açık biçimde aktarılmalıdır.
- İletişim Fakültelerindeki müfredatın sektörün ve öğrencinin beklentilerine yönelik hazırlanması gerekmektedir.
- Fakültelerde verilen teorik ve uygulamalı ders yüklerinin ağırlığı eşit düzeyde olmalıdır. Uygulamalı ders içeriğine biraz daha özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aytaç, S. (1997). *Çalışma yaşamında kariyer yönetimi ve planlaması geliştirilmesi sorunları*.
- Arık, M. B., & Bayram, F. (2011). İletişim eğitimi ve iletişim akademisyenleri: Veriler ışığında genel bir değerlendirme.
- Büyükaslan, A., & Mavnacıoğlu, K. (2017). İletişim fakültesi ders müfredatlarının sektörün nitelikli işgücü talebine uyumu.
- Can, S. (2018). İletişim eğitiminde akademi ve sektör beklentileri üzerine bir araştırma.
- Güneş, H. N., & Ataç, L. O. (2022). Kariyer tatmini ile işe adanmışlık ilişkisi: Kamu çalışanları üzerine bir araştırma.
- Kaderoğlu Bulut, Ç., & Hacısalihoğlu, E. (2020). İletişim fakültesi öğrencilerinin medya emek piyasasına dönük algı ve beklentileri: Ankara örneği. *Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi*.
- Şeker, G., & Çapri, B. (2023). Kariyer uyumluluğu ile yaşam doyumu ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkide umudun aracı rolü.
- Uçkun, C. G., et al. (2018). Üniversite öğrencilerinin kariyer uyumu ve iyimserliği algıları. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 10, 102–109.
- Üçler, N., & Büyükçelikkok, T. Ö. (2021). İletişim fakültesi müfredatlarının medya sektörü iş ilanları üzerinden sektörel beklentileri karşılama yeterliliğinin incelenmesi.

EK 1- YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Demografik Bilgiler:

1. Yaş
2. Cinsiyet
3. Mezun olunan bölüm
4. Mezuniyet Yılı
5. Çalışma Durumu
6. Şu anki İş Pozisyonu

Üniversite Eğitimi Öncesi:

1. İletişim alanını (Fakültesi) seçme nedeniniz nedir?
2. Bu alanı (Fakülteyi) isteyerek mi seçtiniz?
3. İletişim Fakültesine başlarken kariyer hedefleriniz nelerdi?

Üniversite Eğitimindeki Kariyer Beklentileriniz:

4. Üniversite yıllarında kendinizi hangi pozisyonda veya sektörde çalışırken hayal ediyordunuz?
5. Aldığınız eğitimin sizi iş hayatına ne kadar hazırladığınızı düşünüyorsunuz?
6. Eğitim hayatınızda okuduğunuz bölümle alakalı ve bölümünüz dışında herhangi bir yerde çalıştınız mı?

Mezuniyet Sonraki İş Durumunuz:

7. Mezun olduktan sonra ne kadar sürede iş buldunuz?
8. İşinize nasıl girdiniz (referans, ilan staj)?
9. Mezun olduktan sonra hayal ettiğiniz o işe girebildiniz mi?
10. İlk iş deneyiminiz beklentilerinizi ne ölçüde karşıladı?
11. Mevcut çalıştığınız pozisyon, kariyer beklenti ve hedeflerine ne kadar uyumlu?
12. Bugün kariyerinizden memnun musunuz, neden?

Görüş ve Önerileriniz:

13. İletişim fakültesi mezunu olmanın iş bulma sürecine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?
14. İletişim fakültesi öğrencilerine ne gibi tavsiyeler verebilirsiniz?

ÖZET

Yapılan araştırmanın bulgularına göre; mezunların büyük çoğunluğunun iletişim fakültesini isteyerek ve bilinçli bir tercih doğrultusunda seçtiğini göstermektedir. Bölüm tercihinde bireysel ilgi ilanları, rol modeller, lise dönemindeki sosyal deneyimler ve çevresel yönlendirmelerin etkili olduğu görülmüştür. Mezunların üniversite yıllarında medya, gazetecilik, sinema ve akademi gibi alanlara yönelik idealize edilmiş kariyer hedeflerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmada; iletişim fakültesi mezunlarının lise ve üniversite öğrencilik yıllarından başlayarak, kariyer beklentilerini, kariyer gelişimlerini etkileyen faktörlerin, çevre-aile yönlendirmeleri, iş yaşamındaki sektörel koşullar, katılımcıların öznel deneyimleri üzerinden ortaya konarak hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında; nitel araştırma yöntemi kullanılarak, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi 10 mezunu ile yarı yapılandırılmış form vasıtasıyla yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Mezuniyet sonrası iş yaşamına geçiş sürecinde ise mezunların deneyimlerinin farklılaştığı görülmektedir. Bazı mezunlar öğrencilik döneminde veya mezuniyet sonrasında işe katılırken, bazıları uzun süre iş bulmakta zorlanmış veya alan dışı işlere yönelmek zorunda kalmıştır. Çalışma, iletişim fakültesi eğitiminin özellikle uzun vadede mesleki bakış açılarını güçlendirdiğini ve farklı alanlarda çalışabilmelerine olanak sağladığını ifade etmiştir. Ancak uygulamaya dayalı becerilerin çoğunlukla bireysel çaba ile geliştirildiği de vurgulanmıştır. Sonuç olarak, iletişim fakültesi mezunlarının kariyer beklentileri ile gerçek iş deneyimleri arasında kısmen bir uyum bulunmadığı; ancak mezunların bireysel çaba ve umut gibi kaynaklar sayesinde kariyer süreçlerini yönetebildikleri görülmüştür. Çalışma, iletişim fakültesi eğitiminin öğrencilere tek bir mesleki yol sunmaktan ziyade, değişen iş piyasasında esneklik ve uyum sağlayabilme kapasitesi kazandırdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İletişim Fakültesi, Mezunları, Kariyer, Kariyer Beklentisi, Kariyer Uyum.

ABSTRACT

According to the findings of the study, the majority of graduates stated that they had chosen the Faculty of Communication willingly and through a conscious decision-making process. It was found that individual interests, role models, social experiences during high school, and environmental guidance played an influential role in department choice. The findings also revealed that during their university years, graduates developed idealized career aspirations in fields such as media, journalism, cinema, and academia. This study aimed to examine the career expectations of communication faculty graduates beginning from their high school and university years, as well as the factors influencing their career development—such as family and environmental guidance, sectoral conditions in working life, and participants' subjective experiences. Within the scope of the study, a qualitative research method was employed, and face-to-face interviews were conducted with 10 graduates of Ankara University Faculty of Communication using a semi-structured interview form. The transition to post-graduation working life revealed divergent experiences among the graduates. While some participants entered employment during their student years or shortly after graduation, others experienced prolonged periods of unemployment or were compelled to work in fields unrelated to their area of study. The findings indicate that communication education contributes to strengthening graduates' professional perspectives, particularly in the long term, and enables them to work across different fields. However, it was also emphasized that practice-oriented skills are largely developed through individual effort. In conclusion, the study demonstrates that there is a partial mismatch between the career expectations and actual work experiences of communication faculty graduates; nevertheless, graduates are able to manage their career processes through personal effort and psychosocial resources such as hope. Overall, the study highlights that communication education does not offer students a single, predefined career path, but rather equips them with the flexibility and adaptability required to navigate a rapidly changing labor market.

Keywords: Faculty of Communication, Graduates, Career, Career Expectations, Career Adaptability